

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง **การศึกษา**
เพื่อ **แก้ปัญหา**
ความยากจน
และ **...**
ลดความเหลื่อมล้ำ

กรณีศึกษาองค์ความรู้และแนวคิดจากประสบการณ์ของต่างประเทศ

สมาพันธ์รัฐเยอรมัน และ **สาธารณรัฐเกาหลี**

ของคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง

การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
กรณีศึกษาองค์ความรู้และแนวคิดจากประสบการณ์ของต่างประเทศ
: สหพันธ์รัฐเยอรมันและสาธารณรัฐเกาหลี

ของคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำเนา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

ที่ สว.๐๐๑๙.๑๙/ร ๒๙)

วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑) ซึ่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาขอเสนอข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมโอกาส สิทธิ ความสามารถ การเข้าถึงทรัพยากร ความเท่าเทียม การเติบโตอย่างมีส่วนร่วม การเข้าถึงบริการ สวัสดิการ ของประชาชนและชุมชน เพื่อบูรณาการในการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมทั้งติดตามการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายพลเดช ปิ่นประทีป	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
และโฆษกคณะกรรมการ
๓. นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายภาณุ อุทัยรัตน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นางสาวภัทรา วรามิตร	เลขาธิการคณะกรรมการ
๗. นายสุธี มากบุญ	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. พลเอก สกล ชื่นตระกูล	กรรมการ
๙. พลเอก ธงชัย สารสุข	กรรมการ
๑๐. นายขวัญชาติ วงศ์ศุภรานันต์	กรรมการ
๑๑. นายวีระศักดิ์ ภูครองหิน	กรรมการ

อนึ่ง นายวีระศักดิ์ ไควสุรัตน์ รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง ได้ลาออกจากคณะกรรมการ ในวันอังคารที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ต่อมานายธานี สุโชตายน รองเลขาธิการคณะกรรมการ ได้ลาออกจากคณะกรรมการ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ และในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๓ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เป็นพิเศษ วันจันทร์ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ได้มีมติตั้ง

นายเกี้ยว แก้วสุทอ สมาชิกวุฒิสภา เป็นกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ แทนตำแหน่งที่ว่าง และในวันจันทร์ที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔ นายเกี้ยว แก้วสุทอ กรรมการ ได้ลาออกจาก คณะกรรมการ และนายจรินทร์ จักกะพาก กรรมการ ได้ลาออกจากคณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๔ และพลเอก ฉัตร อินทรเจริญ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และกรรมการ ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๙ (๔) สมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งเมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และนายอำพล จินตาวัฒน์ รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง ได้ลาออกจากคณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ และนายคำคุณ สิทธิสมาน รองประธานคณะกรรมการ คนที่สามและโฆษกคณะกรรมการ ได้ลาออกจากคณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ตามลำดับ

บัดนี้ คณะกรรมการ ได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา เรื่อง การศึกษาเพื่อแก้ปัญหา ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำกรณีศึกษาองค์ความรู้และแนวคิดจากประสบการณ์ของต่างประเทศ สมพันธ์รัฐเยอรมันและสาธารณรัฐเกาหลี เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อให้โปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุม วุฒิสภาต่อไป

สังคิต พิริยะรังสรรค์

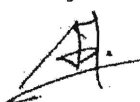
(นายสังคิต พิริยะรังสรรค์)

ประธานคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นายกวี จันทจิราภา)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

รายนามกรรมการ
การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

นายสังคิต พิริยะสรณ์
ประธานคณะกรรมการ

นายพลเดช ปิ่นประทีป
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
และโฆษกคณะกรรมการ

นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง

นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

นายภาณุ อุทัยรัตน์
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สี่

นางสาวภัทรา วรามิตร
เลขานุการคณะกรรมการ

๗

นายสุธี มากบุญ
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายอำพล จินตาวัฒน์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ธงชัย สาระสุข
กรรมการ

พลเอก สกกล ชื่นตระกูล
กรรมการ

นายขวัญชาติ วงศ์ศุภรานันต์
กรรมการ

นายวีระศักดิ์ ภูครองหิน
กรรมการ

ที่ปรึกษาากิตติมศักดิ์คณะกรรมการ
การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

นายสถิตย์ ลิ่มพงศ์พันธุ์
ประธานที่ปรึกษาากิตติมศักดิ์

นายกรรณภว์ ธนภรรคภวิน

พลโท จเรศักดิ์ อานุภาพ

นายเชดศักดิ์ สันติวรฤทธิ

นายสัทชัย จุลมนต์

พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์

พลอากาศเอก สุจินต์ แซ่มซ้อย

นายจัตรงค์ เสริมสุข

นายโกวิทย์ ดอกไม้

นายดำรงชัย พุ่มสงวน

นายมน โเลาหวณิช

ว่าที่พันตรี สรชาติ วิชย สุวรรณพรหม

ศ.ศรีราชา วงศารยางกูร

นายปริญญา จุฑาสงษ์

นายกนก ยนต์ชัย

นายทวีวัฒน์ วีระกุลสถิตย์

นางปริศนา กาญจนกันทร

นายสุวิทย์ พูลศิลป์

นางสาวภัทรฐิตา ทุมเกิด

นางสาวธัญญา ดวงทอง

นางสาวสิรินภัสรา ศิรินภัสโกคิน

นายณัฐสิทธิ์ สุรารักษ์

นางสาววิชาญา ลิปิพันธ์

นายปวิณ ชำนิประศาสน์

นายประสาร มฤคพิทักษ์

นายวีรวิทย์ วิวัฒน์วานิช

นายไพโรจน์ พรหมสาส์น

รายนามอนุกรรมการ
ติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

นายพลเดช ปิ่นประทีป
ประธานคณะอนุกรรมการ

พลเอก ธงชัย สาระสุข
อนุกรรมการ

พลเอก สกกล ชื่นตระกูล
อนุกรรมการ

นายรุจชินทร์ ทองใหญ่
อนุกรรมการ

นางวณิ ปิ่นประทีป
อนุกรรมการ

ผศ.ดวงมณี เลาวกุล
อนุกรรมการ

นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์
อนุกรรมการ

นางทิพย์พาพร ตันตีสุนทร
อนุกรรมการ

นางสาวพัชรา อุบลสวัสดิ์
อนุกรรมการ

นายपालิต วรพงษ์พิบูลย์
อนุกรรมการ

นายคุณุสสัน ศุภวัตรวรคุณ
อนุกรรมการ

นายประสาร มฤคพิทักษ์
อนุกรรมการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
ติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

นายสังคีต พิริยะรังสรรค์

นายไชยวัฒน์ สุโขทยาน

นายแมน บุโรทานนท์

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำการศึกษา
สมาพันธ์รัฐเยอรมัน และสาธารณรัฐเกาหลี
ของคณะกรรมการธิการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภา ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญขึ้นคณะหนึ่ง ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑) เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ภารกิจ การพิจารณาขอโทษเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม โอกาส สิทธิ ความสามารถ การเข้าถึงทรัพยากร ความเท่าเทียม การเติบโตอย่างมีส่วนร่วม การเข้าถึงบริการ สวัสดิการ ของประชาชนและชุมชน เพื่อบูรณาการในการแก้ปัญหา ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมทั้งติดตามการน้อมนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและ ลดความเหลื่อมล้ำการศึกษาองค์ความรู้และแนวคิดจากประสบการณ์ของต่างประเทศ สมาพันธ์รัฐเยอรมันและสาธารณรัฐเกาหลีเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๘ ดังนี้

๑. การดำเนินงาน

๑.๑ คณะกรรมการได้มีมติเลือกตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑.๑ นายสังศิต พิริยะรังสรรค์	เป็นประธานคณะกรรมการ
๑.๑.๒ นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๑.๓ นายอำพล จินดาวัฒนะ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๑.๑.๔ นายพลเดช ปิ่นประทีป	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๑.๑.๕ นายคำคุณ สิทธิสมาน	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่ และโฆษกคณะกรรมการ
๑.๑.๖ นายภาณุ อุทัยรัตน์	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
๑.๑.๗ นายธานี สุโชตายน	เป็นรองเลขานุการคณะกรรมการ
๑.๑.๘ นายวีระศักดิ์ ภูครองหิน	เป็นโฆษกคณะกรรมการ

๑.๑.๙ พลอากาศเอก มนัส รูปขจร	เป็นประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๐ พลเอก ธีร อินทรเจริญ	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๑ พลเอก ธงชัย สารระสุข	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๒ พลเอก สกล ชื่นตระกูล	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๓ นายสุธี มากบุญ	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑.๑๔ นายขวัญชาติ วงศ์ศุภรานันต์	เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๕ นายจรินทร์ จักกะพาก	เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๖ นายปานเทพ กล้านรงค์ราญ	เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๗ นางสาวภัทรา วรามิตร	เป็นกรรมการ
๑.๑.๑๘ นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์	เป็นกรรมการ
อนึ่ง มีกรรมการลาออกจากคณะกรรมการ ดังนี้	
๑. นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง ลาออกเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๒. นายธานี สุโขทัยน	รองเลขานุการคณะกรรมการ ลาออกเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓
๓. นายเกี้ยว แก้วสุทอ	กรรมการ ลาออกเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔
๔. นายจรินทร์ จักกะพาก	กรรมการ ลาออกเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๔
๕. พลเอก ธีร อินทรเจริญ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ พ้นจาก ตำแหน่ง ในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖๙ (๔) สมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งได้ เกษียณอายุราชการ
๖. นายอำพล จินดาวัฒนะ	รองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง ลาออกจากคณะกรรมการ เมื่อที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕
๗. นายคำคุณ สิริธิตสมาน	รองประธานคณะกรรมการคนที่สาม และโฆษกคณะกรรมการ ลาออกจากคณะกรรมการ เมื่อที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ปัจจุบันคณะกรรมการได้มีการปรับปรุงโครงสร้างและองค์ประกอบของ
คณะกรรมการดังนี้

๑. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์	เป็นประธานคณะกรรมการ
๒. นายพลเดช ปิ่นประทีป	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
และโฆษกคณะกรรมการ
๓. นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอภิชาติ โตดิลกเวชช์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายภาณุ อุทัยรัตน์	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นางสาวภัทรา วรามิตร	เลขานุการคณะกรรมการ
๗. นายสุธี มากบุญ	เป็นประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. พลเอก สกล ชื่นตระกูล	เป็นกรรมการ
๙. พลเอก ธงชัย สาระสุข	เป็นกรรมการ
๑๐. นายขวัญชาติ วงศ์ศุภรานันต์	เป็นกรรมการ
๑๑. นายวีระศักดิ์ ภูครองหิน	เป็นกรรมการ

๑.๒ คณะกรรมการได้มีมติแต่งตั้ง นายกวี จันทรจิราภา นิติกรชำนาญการพิเศษ
ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการประจำคณะกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๗ วรรคสี่

๑.๓ คณะกรรมการได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัด
การปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อศึกษา ติดตาม เสนอแนะ มาตรการ
และนโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
จัดทำรายงานผลการศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการ และปฏิบัติงานอื่น ตามที่คณะกรรมการ
มอบหมาย ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ ซึ่งคณะอนุกรรมการ
คณะนี้ ประกอบด้วย

๑.๓.๑ นายพลเดช ปิ่นประทีป	ประธานคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๒ นายธานี สุโขทัย	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๓ พลเอก ธงชัย สาระสุข	อนุกรรมการ
๑.๓.๔ พลเอก สกล ชื่นตระกูล	อนุกรรมการ
๑.๓.๕ นายจรูจชินทร์ ทองใหญ่	อนุกรรมการ
๑.๓.๖ นายสมพันธ์ เตชะอธิก	อนุกรรมการ
๑.๓.๗ นางวงษ์ ปิ่นประทีป	อนุกรรมการ
๑.๓.๘ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงมณี เลาวกุล	อนุกรรมการ
๑.๓.๙ นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์	อนุกรรมการ
๑.๓.๑๐ นายวันชัย บุญประชา	อนุกรรมการ
๑.๓.๑๑ นางปรีดา คงแป้น	อนุกรรมการและเลขานุการ

๑.๓.๑๒ นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๓.๑๓ นายสังศิต พิริยะรังสรรค์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๑๔ นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑.๓.๑๕ นายอำพล จินดาวัฒนะ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
อนึ่ง มีอนุกรรมการลาออกจากคณะอนุกรรมการ ดังนี้	
๑. นายวันชัย บุญประชา	อนุกรรมการ ลาออกเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓
๒. นางปรีดา คงแป้น	อนุกรรมการ ลาออกเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓
๓. นายธานี สุโขทัยน	รองประธานอนุกรรมการ ลาออกเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓
๔. นายสัมพันธ์ เตชะอธิก	อนุกรรมการ ลาออกเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓
๕. นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์	อนุกรรมการและเลขานุการ ลาออกเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๔
๖. นายเศรษฐี พงษ์พันธุ์	อนุกรรมการและเลขานุการ ลาออกเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๕
๗. นางสาวมณฑลกาญจน์ คำผิว	อนุกรรมการ ลาออกเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕
ปัจจุบันคณะอนุกรรมการประกอบด้วย	
๑. นายพลเดช ปิ่นประทีป	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. พลเอก ธงชัย สาระสุข	อนุกรรมการ
๓. พลเอก สกล ชื่นตระกูล	อนุกรรมการ
๔. นายประสาร มฤคพิทักษ์	อนุกรรมการ
๕. นายรุจชรินทร์ ทองใหญ่	อนุกรรมการ
๖. นางวณี ปิ่นประทีป	อนุกรรมการ
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงมณี เลาวกุล	อนุกรรมการ
๘. นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์	อนุกรรมการ
๙. นางทิพย์พาพร ตันติสุนทร	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวพัชรา อุบลสวัสดิ์	อนุกรรมการ
๑๑. นายคณุตสัน ศุภวัตรวรคุณ	อนุกรรมการ
๑๒. นายปาลิต วรพงษ์พิบูลย์	อนุกรรมการ
๑๓. นายสังศิต พิริยะรังสรรค์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๑๔. นายไชย์วัฒน์ สุโชตายน

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๑๕. นายแมน บุโรทกานนท์

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำกรณีศึกษาองค์ความรู้และแนวคิดจากประสบการณ์ของต่างประเทศ สมาพันธ์รัฐเยอรมันและสาธารณรัฐเกาหลีโดยการจัดประชุม ทหารีร่วมกัน และดำเนินการศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริง เอกสารจากหน่วยงาน เอกสารวิชาการ รายงานวิจัย บทความ ข่าว และหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ และนำข้อมูลและข้อคิดเห็นดังกล่าวมาสรุปและวิเคราะห์ผล

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำกรณีศึกษาองค์ความรู้และแนวคิดจากประสบการณ์ของต่างประเทศ สมาพันธ์รัฐเยอรมันและสาธารณรัฐเกาหลี โดยได้มอบหมายให้คณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ดำเนินการพิจารณาการศึกษากรณีดังกล่าว และคณะกรรมการได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว และได้มีมติให้ความเห็นชอบกับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ

จากการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ โดยมีรายละเอียดตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้พิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นางสาวภัทรา วรามิตร)

เลขานุการคณะกรรมการ
การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา

บทสรุป สำหรับผู้บริหาร

ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ มีอยู่มานาน ไม่เพียงในสังคมไทย แต่ยังปรากฏอยู่ในหลายประเทศในโลก ปัญหาดังกล่าว แม้องค์การสหประชาชาติ หรือ UN ยังให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ที่การแก้ปัญหาความยากจนเป็นอันดับแรก และการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นอันดับต้น ๆ

ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาความยากจน และสร้างความเท่าเทียมในสังคม เป็นที่ประจักษ์และยอมรับทั่วโลก คือ สมาพันธรัฐเยอรมัน แม้จะผ่านวิกฤติการเมือง ระบบเศรษฐกิจที่ล้มเหลว และสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่ใช้เวลาเพียงทศวรรษเศษหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็สามารถฟื้นตัวได้ในทุกทางทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองที่เข้มแข็งและมั่นคง ทั้งนี้ส่วนสำคัญที่สร้างการเปลี่ยนแปลง คือ การจัดการศึกษาใหม่ (re - education) คือ การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (civic education) เป็นเสาหลักสำคัญในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ

นอกจากนี้ สาธารณรัฐเกาหลีก็ได้นำเอาแบบอย่างจากสมาพันธรัฐเยอรมัน คือ การศึกษาเพื่อสร้างเยอรมันเข้ามาใช้ในประเทศในปลายทศวรรษ ๑๙๙๐ ภายหลังการเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยรัฐบาลพลเรือน สาธารณรัฐเกาหลี ใช้เวลาเพียงทศวรรษเศษก็ทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ พลเมืองมีส่วนร่วม ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจอย่างมาก ทำให้สาธารณรัฐเกาหลีพลิกผันจากประเทศกำลังพัฒนาสู่ประเทศแถวหน้า ที่พัฒนาแล้ว

ประสบการณ์ทั้ง ๒ ประเทศ ทั้งในยุโรปและเอเชีย เป็นบทเรียนที่น่าศึกษาโดยเฉพาะสมาพันธรัฐเยอรมันที่ทั้งโลกให้การยอมรับ และนำไปปรับใช้ สำหรับประเทศไทยก็นับว่าเป็นโอกาสที่จะได้เรียนรู้เพื่อศึกษาแนวคิดและแนวทางของทั้ง ๒ ประเทศ มาวิเคราะห์ เพื่อแสวงหาแนวคิด แนวทาง และรูปแบบในการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ โดยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สร้างพลเมืองที่มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ และมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับสังคม และการเมืองในการพัฒนาประเทศให้รุดหน้า ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม ซึ่งเป็นสังคมตะวันออก มีรากฐานการเกษตรและศาสนาพุทธที่เป็นรากอารยะของประเทศ

สารบัญ

	หน้า
รายนามคณะกรรมการ.....	ก
รายนามคณะอนุกรรมการ.....	ข
รายงานการพิจารณาศึกษา.....	ฅ
บทสรุปผู้บริหาร.....	ฉ
สารบัญ.....	ค
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์.....	๔
๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณา.....	๔
๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ.....	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๔
๑.๖ กรอบการพิจารณา.....	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง.....	๗
การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : เสาหลักสำคัญในการลดความยากจนและเหลื่อมล้ำ.....	๗
การศึกษา : เครื่องมือของรัฐในการสร้าง "พลเมือง".....	๗
การศึกษากับการเมือง : จุดร่วมการสร้างพลเมือง.....	๑๐
การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Democratic Citizenship Education - DCE).....	๑๒
แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างพลเมืองประชาธิปไตย.....	๑๓
การกล่อมเกลாதองการเมือง (Political Socialization).....	๑๕
การให้การศึกษาทางการเมือง (Political Education).....	๑๖
แนวนโยบายแห่งรัฐว่าด้วยการสร้างพลเมืองไทย.....	๑๗
บทที่ ๓ วิธีการพิจารณาศึกษา.....	๒๓
บทที่ ๔ ผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ.....	๒๕
การจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ประสพการณ์ จากสมาพันธ์รัฐเยอรมันและสาธารณรัฐเกาหลี.....	๒๕
การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ในสมาพันธ์รัฐเยอรมัน.....	๒๕
การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ในสาธารณรัฐเกาหลี.....	๒๙

บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๓๕
๕.๑ สรุปผลรายงานการพิจารณาศึกษา.....	๓๕
๕.๒ ข้อเสนอแนะ.....	๔๒
บรรณานุกรม	๕๓
ภาคผนวก.....	๕๗
ภาคผนวก ก คำสั่งแต่งตั้ง.....	๖๑
ภาคผนวก ข ฝ่ายเลขานุการประจำคณะกรรมการ.....	๘๑

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๑. กรอบการพิจารณา.....	๕
๒. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง.....	๑๑
๓. ความแตกต่างของการสร้างพลเมืองภายใต้ระบอบการเมืองการปกครอง.....	๑๒
๔. Civic Education.....	๑๗
๕. Civic Education in Germany.....	๒๘
๖. โครงสร้างองค์กร KOCEI.....	๓๑
๗. Civic Education in Korean.....	๓๓
๘. ความเป็นพลเมือง.....	๓๗
๙. UN Civic education 2004.....	๔๑
๑๐. ระบบการศึกษาใหม่.....	๕๐

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

ความยากจนและความเหลื่อมล้ำมีอยู่ทุกสังคมทั่วโลก และเป็นปัญหาใหญ่ของโลก ดังที่องค์การสหประชาชาติ (UN) ประกาศเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ไว้หลายเรื่อง แต่เรื่องที่สำคัญที่สุดและเป็นอันดับแรก คือ ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ

สำหรับประเทศไทย มีตัวเลขจากธนาคารโลก (World Bank) ชี้ชัดการเพิ่มขึ้นของความยากจนถึง ๒ เท่าในปี ๒๕๕๙ และ ๒๕๖๑ คือตัวเลขคนยากจนเพิ่มจาก ๔.๘๕ ล้านคน เป็น ๖.๗ ล้านคน และปรากฏอยู่ในภาคกลาง-ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ตัวเลขคนยากจนเพิ่มมากขึ้นมากกว่าครึ่งล้านในปี ๒๕๕๙, ๒๕๖๑ และในปี ๒๕๖๐ เป็นครั้งแรกที่พบว่าภาคใต้ อัตรากายยากจนสูงที่สุดในปี ๒๕๖๑ ความยากจนขยายตัวในทุกภูมิภาค ครอบคลุม ๖๑ จังหวัด จาก ๗๗ จังหวัดทั่วประเทศ

ความยากจนล้วนเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม คือ ปี ๒๕๖๒ ไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตกต่ำกว่าประเทศอื่นในภูมิภาค East Asia + Pacific จากความแห้งแล้งที่กระทบกับการใช้ชีวิตของเกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ยากจนที่สุด

ข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) ระบุว่าปี ๒๕๖๔ ผลกระทบจากการระบาดของโควิด-๑๙ ทำให้ภาคครัวเรือนมีอัตราว่างงานเพิ่มขึ้น และภาคธุรกิจ SME ขาดรายได้ ทำให้ปีนี้ประเทศไทยจะมีผู้ยากจนเพิ่มขึ้นอีก ระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๑ อัตรายากจนเพิ่มขึ้นจาก ๗.๒๑% เป็น ๙.๘๕% และค่าสัมบูรณ์ของประชากรที่อยู่ในภาวะยากจนเพิ่มสูงขึ้นจาก ๔.๘๕ ล้านคน เป็นมากกว่า ๖.๗ ล้านคน โดยประชากรในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยากจนเพิ่มขึ้นกว่าครึ่งล้านคนในช่วงเวลาดังกล่าว จากวิกฤติการระบาดของโควิด-๑๙ ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ทำให้คนไทยยากจนเพิ่มขึ้นเฉียบพลันอีก ๑.๕ ล้านคน การว่างงานในกลุ่มคนหนุ่มสาวมีมากขึ้น เกิดวิกฤติการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำสูงขึ้น

ความเหลื่อมล้ำในการศึกษาเรียนรู้ เกิดจากโควิด-๑๙ ต้องผ่าน platform การเรียนรู้ใหม่ที่ต่างไปจากเดิม ครัวเรือนที่ยากจนต้องแบกรับภาระมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาระหว่างกลุ่มโรงเรียน ขนาดโรงเรียน ที่ตั้ง และภูมิภาคอีกด้วย

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคือ รายได้ต่อครัวเรือนส่งผลต่อความยากจนที่เปลี่ยนไปที่แย่งสภาพการดำรงชีพที่ต่ำลงกว่าเดิม เหล่านี้กลายเป็นแหล่งความยากจนที่ขยายตัวสูงขึ้น ทำให้ความไม่เสมอภาคมากขึ้น และความเหลื่อมล้ำยังเป็นประเด็นใหญ่ของประเทศไทย รายงานของธนาคารโลก (World Bank) จึงเรียกร้องให้มีการลงทุนและการปฏิบัติเพื่อช่วยในการเปลี่ยนผ่านในระยะสั้น ที่ต้องการ safety net ความปลอดภัยเนื่องด้วยประชากรที่อ่อนแอ ไม่มีความมั่นคง

เขาต้องการการแก้ปัญหาที่ฉับไว คือ การสร้างงานที่ดีขึ้นให้กับครัวเรือนที่ยากจน เพื่อให้ทันการณีกับเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในระยะยาว การลงทุนเรื่องความยุติธรรมในคนรุ่นหน้าจะเป็นเรื่องหลัก (Key) ด้วยเหตุที่คนรุ่นหน้า (Next Generation) จะมีจำนวนน้อยลง เพราะการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ เด็กทุก ๆ คน ต้องการความยุติธรรม ความเท่าเทียมที่จะได้รับในการดูแลทั้งสุขภาพ และโอกาสทางการศึกษาที่ไปให้ถึงศักยภาพของแต่ละคน ด้วยช่องทางนี้จะช่วยให้แต่ละครัวเรือนไม่ตกบ่วงของความยากจนจากรุ่นสู่รุ่นได้ และจะทำให้สามารถช่วยดูแลคนสูงอายุได้ด้วย พร้อม ๆ กับการทำให้ประเทศไทยมีการเติบโตในโฉมหน้าใหม่ด้วย

องค์กร คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) พูดเรื่องนี้ไว้นานแล้วว่า การขจัดความยากจนหรือการลดความยากจนถือเป็นเป้าหมายแรกของการศึกษา และต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพที่จะให้ความรู้และวิชาการ วิชาชีพ ให้ทักษะชีวิตและทักษะวิชาชีพนั้นไปทำมาหากิน ไปรบกับความยากจน เพราะฉะนั้นการศึกษาที่มีคุณภาพจึงจำเป็นอย่างมาก

องค์กร UNESCO ได้ให้กรอบความสำคัญเรื่องการศึกษาไว้ว่า การศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยขจัดความยากจน นำไปสู่สุขภาพที่ดี สนับสนุนประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล และรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

คนที่เข้าถึงการศึกษาคุณภาพจึงสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ คือ เป็นอิสระจากการพึ่งพาผู้อื่นเพราะสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ มีรายได้ที่จะสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ การศึกษาที่ดีมีคุณภาพ จึงไม่เพียงสร้างความสามารถของปัจเจกให้บรรลุถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่หากต้องให้เขามีความรู้และวิจารณญาณที่เพียงพอจะเข้าร่วมในการตัดสินใจในประเด็นปัญหาทางสังคมและการเมืองได้อีกด้วย

การศึกษาจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทุกคนจะต้องมีและรัฐจะต้องเป็นธรรมาภิบาลให้แก่ประชาชนทุกคน เพราะการศึกษาจะเป็นเครื่องชี้วัดของคุณภาพคนของรัฐ ที่จะไปขับเคลื่อนภาคการผลิตทางเศรษฐกิจ และสร้างเสถียรภาพทางการเมือง โดยเฉพาะการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่ต้องการให้สมาชิกของสังคมเป็นผู้มีส่วนร่วมกับชะตากรรมของบ้านเมือง คือ การมีส่วนร่วมในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือของทุกรัฐในการขัดเกลาให้คนในสังคมเป็นพลเมืองที่จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง และแบกรับภารกิจของสังคมประเทศชาติด้วยความรับผิดชอบในฐานะเจ้าของสังคมและประเทศ การศึกษาที่มีคุณภาพ จึงเปลี่ยนทั้งคน เปลี่ยนสังคม เปลี่ยนเศรษฐกิจ และเปลี่ยนการเมืองได้ครบทุกมิติ จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และเป็นต้นตอไปสู่ความขัดแย้ง เพราะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันมาก ก็จะมีเพิ่มความเสี่ยงในการแย่งชิงทรัพยากร จึงยากที่จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันเป็นสุข และขาดเสถียรภาพในสังคมในที่สุด

ภาพใหญ่ คือ การลดการกระจุกตัวของทรัพยากรในที่ใดที่หนึ่ง จังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง และทำให้คนไทยเชื่อได้ว่าชีวิตจะดีขึ้น จะสามารถก้าวพ้นความยากจนได้ ในช่วงชีวิตที่ได้ร่ำเรียนได้ทำงานอย่างสุจริต นี่คือโจทย์ของการกระจายอำนาจไปให้คนในท้องถิ่นให้เขาคิดพัฒนา

ด้วยตัวเขาเองโดยไม่ต้องผ่านหัวคิวจากส่วนกลาง เพราะที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาจากส่วนกลาง
สู่ท้องถิ่นที่ไม่คืบหน้า ไม่เกิดความมั่นคงในแง่ของบุคคลและของสังคม

โลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วต่างพลิกตัวไปที่การศึกษา
ให้ทันโลก คนคิดเป็น รู้จักคิดแปลง และปรับตัวได้ ที่สำคัญคือ การพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ

สำหรับประเทศไทยยังอยู่ที่เดิม แม้จะปฏิรูปการเมืองและปฏิรูปการศึกษาโดยมี
พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมุ่งเน้นที่ปรับปรุงโครงสร้างอำนาจของกระทรวง
แต่ไม่ได้ลงสู่การปรับเปลี่ยนเรื่องแนวคิด (Mindset) ของทั้งผู้บริหาร ครู จนถึงตัวเด็ก ในเรื่อง
การศึกษาให้ทันโลก เป็นพลเมืองคิดเป็น คิดเก่ง รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และเค้าโครง
ของตัวร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ที่กำลังพิจารณาอยู่ในรัฐสภาปัจจุบันก็
มิได้เปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญนี้เช่นกัน

การพัฒนาของรัฐไทยจึงเน้นที่การเจริญเติบโตทางวัตถุ การพัฒนาเศรษฐกิจรุดหน้า
แต่ไม่สัมพันธ์กับการศึกษาที่ยังอยู่กับที่โดยละทิ้งการพัฒนาด้านศักยภาพของมนุษย์ การพัฒนา
เช่นนี้ จึงทำให้รัฐเข้มแข็งแต่ประชาชนอ่อนแอ ทั้งในแง่ทัศนคติและแง่การเป็นพลเมือง
ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่คอยพึ่งพิงรัฐ

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงต้นสหัสวรรษ องค์การสหประชาชาติก็ได้ประกาศ
หลักการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ไว้ในเรื่องการแก้ปัญหา
ความยากจนเป็นอันดับแรกจากทั้งหมด ๑๗ เป้าหมาย และที่สำคัญ การตระหนักถึง
ความเร่งด่วนในการแก้จนเป็นเรื่องแรกสุดนี้ องค์การสหประชาชาติยังได้ประกาศให้เรื่อง
“การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองสำหรับทุกคน” (Civic Education for All) ซึ่งไม่เพียงเน้นย้ำจาก
การที่ต้องจัดการให้มีการศึกษาคุณภาพแล้ว หากได้เพิ่มความสำคัญ เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้าง
พลเมือง (Civic Education) เข้าไปอีกด้วย ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายหลักสำคัญ คือ การแก้ปัญหา
ให้กับผู้ยากจน และกลุ่มเสี่ยงให้สามารถลุกขึ้นมาเป็นผู้สร้างโอกาส การมีส่วนร่วมในทุกมิติ
ของสังคม

ประเทศไทยเผชิญวิกฤตทางเศรษฐกิจมาหลายครั้ง และทุกครั้งสังคมได้ชี้ไปที่การศึกษา
ว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตและการแก้ปัญหาจากวิกฤตก็ยากยิ่งขึ้นไปอีก จากการศึกษา
ที่ล้าหลังไม่ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก และด้วยเหตุที่คนเป็นผลผลิต
จากการกล่อมเกลามาทางสังคม การศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และเป็นพลเมืองที่สามารถ
เข้าร่วมการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งทางการเมือง และเศรษฐกิจในการแก้ปัญหาคความยากจน
และความเหลื่อมล้ำที่สั่งสมอยู่ในสังคมไทยในแนวทางของสหประชาชาติ คือ การศึกษาเพื่อสร้าง
พลเมือง (Civic Education) จึงเป็นเรื่องที่ประเทศไทยจะได้พิจารณาและศึกษาเรียนรู้
ประสบการณ์สากลที่เกิดขึ้นในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ นำพาประเทศให้รอดพ้นบ่วง
ความยากจนและความเหลื่อมล้ำได้สำเร็จอีกด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ ศึกษาแนวคิดและแนวทางในการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ด้วยการศึกษา โดยศึกษาจากการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสมาพันธรัฐเยอรมันและสาธารณรัฐเกาหลี

๑.๒.๒ เพื่อนำแนวคิดและแนวทางจากประสบการณ์ของต่างประเทศมาปรับใช้ใน ประเทศไทย

๑.๓ ขอบเขตการพิจารณา

๑.๓.๑ รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดและแนวทางการศึกษาเพื่อแก้ปัญหา ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยศึกษาจากกรณีศึกษาในสมาพันธรัฐเยอรมันและ สาธารณรัฐเกาหลี

๑.๓.๒ จัดทำข้อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำไปกำหนดเป็น นโยบาย

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์ แห่งราชบัณฑิตยสถาน ให้นิยาม “ความยากจน” หมายถึง สภาพที่ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน กล่าวคือ ไม่มี รายได้เพียงพอที่จะใช้จ่ายในการซื้อสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการครองชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย

พจนานุกรมภาษาอังกฤษ อ็อกซ์ฟอร์ด ให้ความหมายไว้ว่า “สภาวะความจนขั้นแค้น และสภาวะความด้อยคุณภาพหรือขาดแคลน”

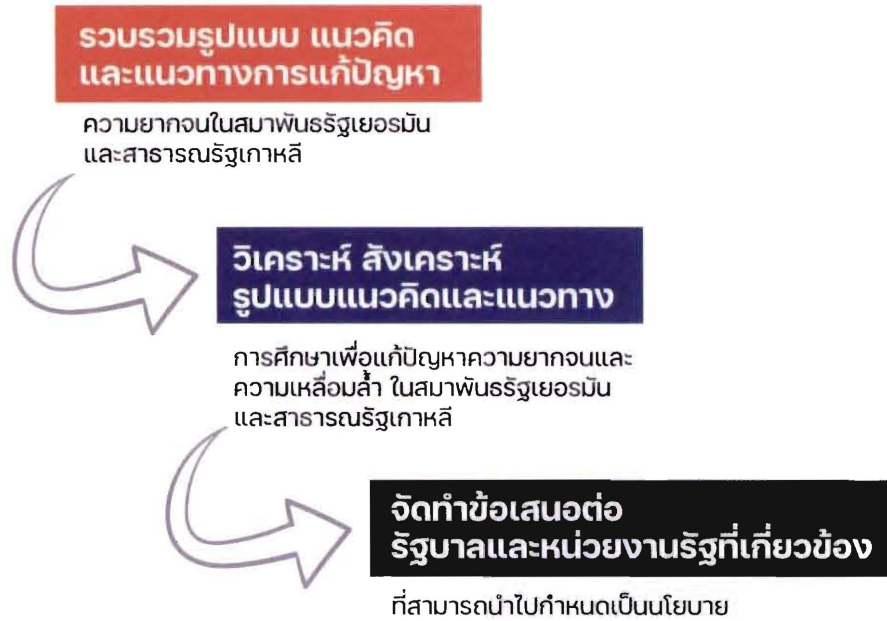
“คนจน” คือผู้ที่มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์คุณภาพชีวิตที่ดีในมิติต่าง ๆ ซึ่งระบบบริหาร จัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform TPMAP) พิจารณาจาก ๕ มิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านการเงิน ด้านความเป็นอยู่ และด้าน การเข้าถึงบริการรัฐ

ส่วน วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ให้ความหมายว่า “สภาพซึ่งบุคคลขาดการครอบครอง ทรัพยากรหรือเงิน บุคคลที่ขาดความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งโดยทั่วไปได้แก่ น้ำจืดและ อาหารที่สะอาด โภชนาการ สาธารณสุข การศึกษา เครื่องนุ่งห่ม และที่พักอาศัย”

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้องค์ความรู้และแนวคิดจากประสบการณ์ของต่างประเทศที่สามารถนำมายกระดับหรือ พัฒนาต่อไป และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาของประเทศเพื่อแก้ปัญหาความ ยากจนและความเหลื่อมล้ำ

๑.๖ กรอบการพิจารณา

ภาพที่ ๑ กรอบการพิจารณา

บทที่ ๒

เอกสาร และงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : เสาหลักสำคัญในการลดความยากจนและเหลื่อมล้ำ

ในปี ๒๐๐๔ เมื่อเริ่มศตวรรษที่ ๒๑ องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ เรื่อง “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองสำหรับทุกคน” (Civic Education for All) เป็นภารกิจของโครงการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (The Millennium Declaration and UNDP’s Mandate) โดยเน้นย้ำภารกิจที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเสี่ยงและผู้ยากจน ซึ่งจำเป็นในการเพิ่มโอกาสให้คนเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมและรับประโยชน์ของสังคมอย่างเท่าเทียม โดยการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) จะมีบทบาทและเป็นเสาหลักสำคัญในการลดความยากจน (Fundamental Pillar to Reduce Poverty)

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) มีเป้าหมายชัดเจนในการลดทอนความยากจน (Poverty Reduction) การศึกษาที่ว่านี้ คือ การปฏิรูป “คน” เพื่อให้เข้าใจถึงการมีอำนาจที่สร้างการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัว “คน” คือ ไม่เพียงการมีความรู้ที่เพียงพอ แต่หากต้องมีความสามารถที่จะคิด และมีวิจารณญาณ มีทักษะและทักษะที่จำเป็นในการที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีคิดในการสร้างพลเมืองใหม่ในบริบทของสังคมและการเมืองประชาธิปไตย

เงื่อนไขที่จะนำไปสู่การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง จึงอยู่ที่รัฐบาลจะต้องมีเจตจำนงในการจัดการให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนเข้าร่วมกระบวนการนี้ และให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดการริเริ่มในเรื่อง “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” (Civic Education) นี้ ให้นำไปสู่การปฏิบัติต่อเนื่องในระยะยาว

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและเป็นต้นทุนในการสร้างความมั่นคงของแต่ละปัจเจก และมีผลต่อภาพรวมของสังคม สิ่งจำเป็นยิ่งกว่านั้นอีก คือ “คุณภาพ” ที่อยู่ในการศึกษา ซึ่งจะมีผลต่อชีวิตของพลเมืองทุกคน

การลงทุนทางการศึกษา จึงไม่เพียงการใส่เม็ดเงินลงไปในระบบ แต่หากต้องเริ่มต้นจาก “กรอบแนวคิด” ที่ชัดเจนในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ ไม่เพียงมีความรู้ หากแต่ต้องมีความฉลาดทางปัญญา คือ รู้จำ รู้คิด รู้ทำ และมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูง สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั้งของสังคมตนและสังคมโลก

การศึกษา : เครื่องมือของรัฐในการสร้าง "พลเมือง"

การศึกษาคือ หัวใจสำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้ก้าวหน้า เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศและของโลกอีกด้วยด้วยความสำคัญดังกล่าวนี้ "คน" จึงเป็น "ศูนย์กลาง" ของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งการพัฒนา

จะสำเร็จหรือล้มเหลวก็อยู่ที่การพัฒนา "คน" ทั้งสังคมให้มีคุณภาพที่เพียงพอที่จะมีข้อมูลความรู้ การคิด และเลือกที่จะตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำบางอย่างได้อย่างมีวิจารณญาณ โดยปราศจากความกลัว การบังคับ การครอบงำ และการขี้นำใด ๆ จากอำนาจที่เหนือกว่า

การศึกษาของประเทศไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะการศึกษาที่ใช้เป็นกลไกหนึ่งในการสร้างประชาชนให้ทำหน้าที่พลเมืองของชาติ ดังเช่นในสมัยรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งได้ริเริ่มปฏิรูปการศึกษาครั้งแรกของประเทศไทยในยุครัตนโกสินทร์ การปฏิรูปการศึกษาและการเลิกทาส มีเป้าหมายเพื่อให้ราษฎรเป็นไท มีอิสระที่จะไปสร้างตนเอง ปลอดภัยจากการเป็นทาสพร้อม ๆ ไปด้วยไปกับการศึกษาที่ต้องการให้ขยายโอกาสถึงลูกชาวบ้านทั่วไป ให้สามารถสร้างเศรษฐกิจพึ่งพาตนเองและช่วยสร้างเศรษฐกิจชาติได้ด้วยในอีกทางหนึ่ง ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญนี้เกิดขึ้นพร้อมกับการปฏิรูปประเทศรอบด้าน คือ ด้านการเมืองภายในและด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศด้วย ทำให้สยามประเทศรอดพ้นจากภัยคุกคามจากลัทธิล่าอาณานิคมจากประเทศตะวันตก และในเวลาที่เหมาะสมมหาอำนาจตะวันตกมีการพัฒนาประเทศไปในทิศทางประชาธิปไตย กระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ก็มีผลต่อสยามประเทศเช่นเดียวกันกระทั่งปลายรัชสมัยของพระองค์ก็ทรงมีพระดำริเรื่องพลเมืองกับประชาธิปไตยไว้อย่างมีนัยสำคัญว่า **"ฉันทจะให้ลูกวชิราวุธมออบของขวัญให้แก่พลเมืองในทันทีที่ขึ้นสู่ราชบัลลังก์ในขณะที่สืบตำแหน่งกษัตริย์ กล่าวคือ ฉันทจะให้เขาให้ปาลีเมนต์และคอนสตีตูชัน"** ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า รัชกาลที่ ๕ ทรงใช้คำว่า "พลเมือง" กับ ปาลีเมนต์ และ คอนสตีตูชัน ผูกไว้ด้วยกัน ซึ่งแสดงถึงนัยว่า การจะมีส่วนร่วมในปาลีเมนต์และคอนสตีตูชัน คือ รัฐสภาและรัฐธรรมนูญนั้น ก็คือ ความเป็น "พลเมือง" ไม่ใช่ราษฎรโดยทั่วไปจึงจะเป็นผู้มีความรู้ที่มากพอมีทักษะ ค่านิยม และประสบการณ์ที่จะทำหน้าที่ มีความสนใจในรัฐสภาและรัฐธรรมนูญ และในรัชสมัยรัชกาลที่ ๖ กษัตริย์ผู้ให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก จึงทรงสร้างโรงเรียนและสถาบันการศึกษาชั้นสูง คือ วชิราวุธวิทยาลัย และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อทรงก่อตั้งวชิราวุธวิทยาลัยนั้น ก็ได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาตอนหนึ่งเกี่ยวกับการศึกษาว่า **"ข้าพเจ้าต้องการจะให้การศึกษามีความหมายว่า แผลงเด็กให้เป็นคนหนุ่มอันผึ่งผายและเป็นพลเมืองดี และมีให้น้ำหนักของหลักสูตรและแบบระเบียบบดขยี้ลักษณะของเขา ..."** การพัฒนาสังคมด้านการศึกษาในอดีตจึงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญในการ "สร้างพลเมือง" ในยุคสมัยของพระองค์ที่ต้องการเห็นการสร้าง "พลเมืองดี"

กระทั่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปี ๒๔๗๕ จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ระบอบประชาธิปไตย เป็นปรากฏการณ์สำคัญของสังคมไทย ที่สะท้อนถึงความพยายามของคนไทยจำนวนหนึ่ง ซึ่งต้องการเห็นการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยเกิดขึ้น โดยมุ่งที่จะให้การใช้อำนาจทางการเมืองเป็นไปเพื่อประโยชน์ตามความต้องการของประชาชน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ คณะราษฎรก็ให้ความสำคัญกับการศึกษา ดังจะเห็นว่ารัฐบาลของคณะราษฎรได้ประกาศหลัก ๖ ประการ โดยการศึกษาเป็นหลักที่ ๖ ซึ่งเป็นหลักสุดท้าย

โดยมุ่งหวังให้การศึกษาของคนไทยถึงประถม ๔ เพื่อจะมีความรู้พอไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกล้าทางการเมืองก็ปรากฏชัดเจนขึ้น ดังจะเห็นได้จากการตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับคนทั่วไป คือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งก็คือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง และกฎหมายแก่ประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้มากขึ้น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงเป็นรูปธรรมของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ในแนวทางประชาธิปไตยสมัยใหม่ ในระยะหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การศึกษาจึงมีหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของรัฐมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งนี้ โดยมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่ควบคุมดูแลให้เกิดการปฏิบัติตามเป้าหมายและแนวทางที่กำหนดไว้ บทบาทของรัฐในการจัดการศึกษาและควบคุมหลักสูตร เป็นไปอย่างเข้มข้นเท่าที่ยังมีการศึกษาภาคบังคับค้ำอยู่ เป็นเรื่องจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามาดูแลตั้งแต่เด็กเล็กไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติให้เป็นทั้งคนดีและพลเมืองดี อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปความเข้าใจในเรื่อง "คนดี" คือเงื่อนไขของการมีศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีความเป็นสากล แต่การเป็น "พลเมืองดี" นั้น ขึ้นกับระบบการเมืองที่กำหนดกรอบไว้ ดังเช่นในสังคมเยอรมันยุคนาซี พลเมืองดี หมายถึงผู้ที่มีความภักดีต่อฮิตเลอร์และต่อต้านชาวยิว เป็นต้น ซึ่งหากพิจารณาในกรอบความคิดของโลกประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระเบียบโลกใหม่หลังสงครามครั้งที่ ๒ แล้ว การเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และมีค่านิยมประชาธิปไตย กลายเป็นแนวทางของการสร้างพลเมืองใหม่ในกรอบการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) หรือในระยะต่อมาอาจเรียกควบคู่กันอีกชื่อว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย (Democratic Citizenship Education)

สำหรับสังคมไทยที่ใช้ประชาธิปไตยแบบผู้แทน ผ่านกระบวนการเลือกตั้งซึ่งก็ยังไม่ได้มี "ตัวแทน" ของประชาชนจากหลากหลายอาชีพในรัฐสภา ยังคงมุ่งให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย คือการเลือกตั้งเป็นด้านหลักตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้ความเข้าใจทางการเมืองและการให้การศึกษาทางการเมืองผ่านระบบการศึกษาที่ไม่ทั่วด้าน คือจำกัดความรู้เรื่องประชาธิปไตยผ่านตำรา และมีการเลือกตั้งจำลองผ่านสถานักเรียนตามสถานศึกษา การให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมไทยนับแต่การเปลี่ยนแปลงในปี ๒๔๗๕ จนถึงปัจจุบัน จึงทำให้รัฐธรรมนูญและรัฐสภายังไม่ได้มีพลเมืองที่มีความรู้และทักษะประชาธิปไตย เข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดแต่อย่างใด ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยในรอบ ๘๘ ปี ยังคงถูกผูกขาดอยู่ที่กลุ่มผู้นำ นักการเมือง และนักธุรกิจ ซึ่งเป็นส่วนนำบนสุดของสังคม ประชาธิปไตยที่ไม่ถูกกระจายอำนาจสู่ประชาชนส่วนล่าง และการศึกษาที่ขาดพลวัตในการสร้างพลเมืองให้สอดคล้องกับระบอบการเมือง จึงไม่สามารถสร้างพลเมืองที่รับผิดชอบต่อระบบการเมืองและสังคมได้ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมไทยเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะ

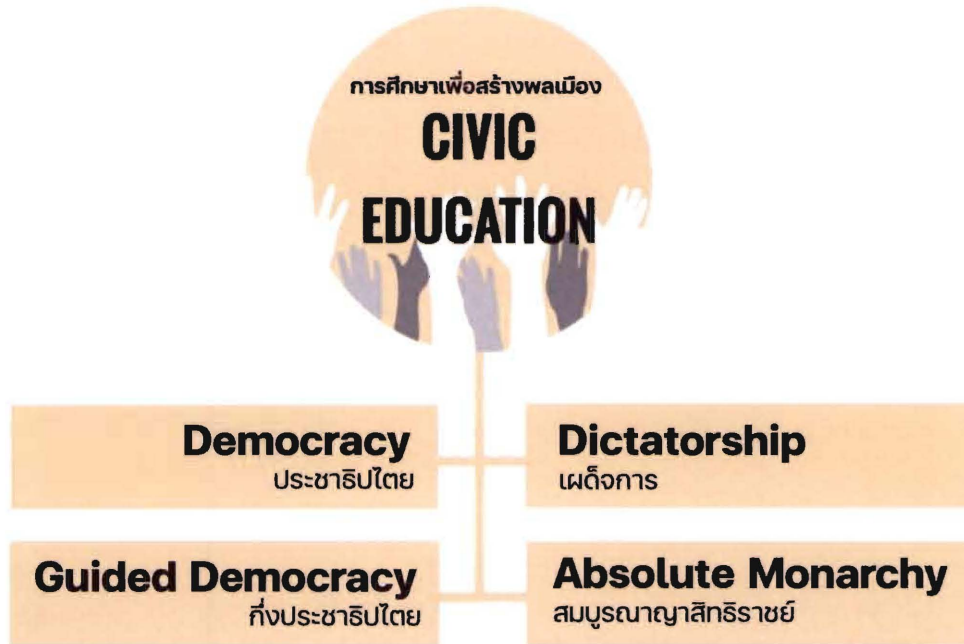
ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เคลื่อนตัวเร็วไปกับเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ โดยเฉพาะในช่วง ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา คือช่วงปี ๑๙๙๙ - ๒๐๒๐ สังคมไทยมีการต่อสู้และขัดแย้งทางความคิดในเรื่องประชาธิปไตยสูง มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย เกิดการแตกแยกทางสังคมอย่างร้ายลึก และโดยเหตุที่ "คน" เป็นผลผลิตทางการศึกษาและการศึกษาคือเครื่องมือของรัฐหรือของรัฐบาล ในการกล่อมเกล่าและสร้างทรัพยากรมนุษย์ในสังคมและประเทศ ว่าคนมีความรู้ ความเข้าใจ และบุคลิกภาพในการที่จะเป็นผู้สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาการเมืองและประชาธิปไตย มีแผนปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้มีแนวคิดและแนวทางการศึกษาเพื่อแก้จนและเหลื่อมล้ำหรือไม่ ซึ่งเป็นกรอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของมนุษย์กับการสร้างสรรค์สังคมอันเป็นฐานของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่แข่งขันด้วยนวัตกรรมจากมันสมองของมนุษย์

อย่างไรก็ตาม พึงเข้าใจด้วยว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่กำลังศึกษาอยู่นี้ คือ การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในแนวทางที่จะส่งเสริมการเมืองและประชาธิปไตย ซึ่งในทางการศึกษาเพื่อสร้างคนให้เป็นการสำคัญทั้งในทางการเมืองและในทางสร้างเศรษฐกิจไปพร้อมกันนั้น ก็มีทั้ง ๒ รูปแบบ คือ การศึกษาทั้งที่เป็นทางการ (Formal Education) และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ (Non formal Education) แนวทางการศึกษาก็เป็นเพื่อให้มนุษย์หลุดพ้นจากการถูกครอบงำทางปัญญาและค้นพบอิสระภาพที่จะคิดและแสดงออกบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองจึงมุ่งผดุงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่สามารถสร้างสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ด้วยตนเอง

การศึกษากับการเมือง : จุดร่วมการสร้างพลเมือง

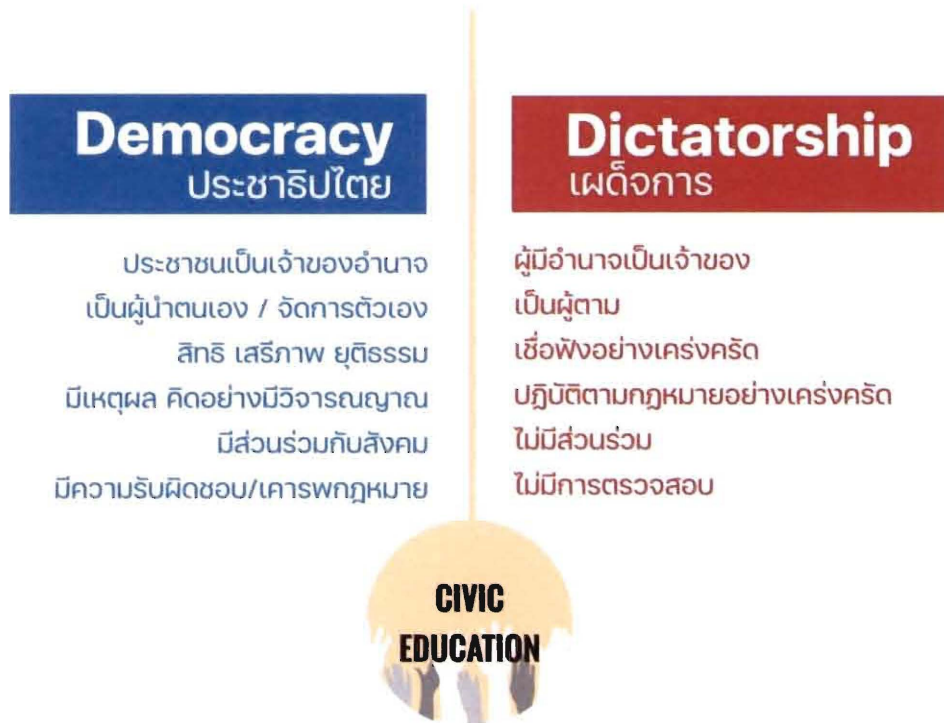
การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของรัฐที่จะเป็นกลไกที่ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม และจัดเตรียมคนให้เข้าสู่ระบบสังคมและการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบการเมืองการปกครองภายใต้รัฐนั้น ๆ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงทางสังคมด้วย

การเตรียมเช่นนี้ จึงต้องทำตั้งแต่เด็กเล็กจนกระทั่งโตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถใช้ชีวิตอยู่ภายใต้ระบบกลไกสถาบันทางสังคมและการเมืองได้อย่างราบรื่น ซึ่งระบบการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองจะทำการปลูกฝังให้ความรู้ ค่านิยม และทัศนคติ ผ่านการฝึกฝน การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้กรอบกำหนดภายใต้การปกครองของสังคมนั้น ๆ ซึ่งนอกจากการจัดการศึกษาแล้ว ยังต้องสร้างระบบสังคมที่แวดล้อมอยู่ให้เป็นแหล่งที่พัฒนาพลเมืองให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้เป้าหมายและอุดมการณ์ของรัฐ การจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองจึงแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาและบริบทที่แตกต่างกัน

ภาพที่ ๒ การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

การจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในแต่ละรัฐที่ต่างระบบการปกครองจึงแตกต่างกันไป กล่าวคือ รัฐที่ปกครองในระบอบเผด็จการ จะมีลักษณะของการวางกฎระเบียบไว้เข้มงวดเคร่งครัด เพื่อให้พลเมืองเชื่อฟังและปฏิบัติตาม จะมีวิธีการจัดการศึกษาแบบหนึ่ง ในขณะที่รัฐที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ก็จะทำให้คุณค่าในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค การใช้เหตุผล ซึ่งกล่าวโดยสรุปแล้วจะขึ้นอยู่กับ การปกครองของแต่ละรัฐ ที่จะตัดสินใจว่าพลเมืองแบบไหนที่ประเทศต้องการสร้างขึ้น และจะใช้การศึกษาแบบใด ที่เหมาะสมแก่การเป็นพลเมืองของตน และกล่าวสำหรับการปกครองในสังคมประชาธิปไตย ที่ต้องการให้พลเมืองมีส่วนร่วมกับการใช้อำนาจในการปกครอง ไม่ให้อำนาจถูกผูกขาดอยู่ที่รัฐบาล ก็จำเป็นที่การวางรากฐานการศึกษา เพื่อให้ได้พลเมืองที่มีความรู้เป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การรู้จักใช้เสรีภาพอย่างมีความรับผิดชอบ จนถึงในระดับที่มีความสามารถและเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประเทศได้ด้วย เพื่อให้อำนาจทางการเมืองของประเทศนั้นมีมูลฐานที่มาจากอำนาจของประชาชนพลเมืองจึงพึงรู้สิทธิของพลเมือง สิทธิทางการเมือง เช่น สิทธิการเลือกตั้ง เป็นต้น เพื่อให้การใช้สิทธินี้ได้แสดงออกซึ่งเจตจำนงทางการเมืองของตน

ความแตกต่างของการสร้างพลเมือง ภายใต้ระบอบการเมืองการปกครอง

ภาพที่ ๓ ความแตกต่างของการสร้างพลเมืองภายใต้ระบอบการเมืองการปกครอง

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Democratic Citizenship Education - DCE)

คือการจัดการศึกษาเพื่อการเตรียมความพร้อมสำหรับพลเมืองให้สามารถใช้ชีวิต ความคิด และพฤติกรรมที่จะอยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งระบอบประชาธิปไตยนี้ ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดดังที่มีคำกล่าวที่ว่า "มนุษย์ไม่มีถิ่นประชาธิปไตยในตัวเอง" จำเป็นต้องสร้างขึ้นในตัวมนุษย์ด้วยการให้การศึกษา และโดยเหตุที่ประชาธิปไตยนั้นเป็นทั้งอุดมการณ์ เป็นระบอบการปกครอง และเป็นวิถีชีวิตการที่จะให้คนได้อยู่กับทั้ง ๓ สิ่งทีกล่าวมาแล้ว จึงเป็นหน้าที่ที่รัฐจะได้จัดระบบการศึกษาให้แก่คนในรัฐให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความศรัทธา ให้อยู่ในการใช้ชีวิตและการทำงาน เพื่อสนับสนุนระบอบการปกครองให้เกิดเสถียรภาพและสังคมมีความมั่นคง

การศึกษาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายต่าง ๆ และแนวนโยบายแห่งรัฐ จึงเป็นไปเพื่อสนับสนุนความแข็งแกร่งของรัฐที่ไม่เพียงให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และรู้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเท่านั้น หากแต่รัฐยังต้องจัดการศึกษาเพื่อให้สมาชิกของสังคมได้รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตามระบบ ระเบียบ ตั๋วบทกฎหมาย เพื่อเป็นกรอบการปฏิบัติตัวของ "พลเมือง"

ในแต่ละรัฐ เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบในการเป็นเจ้าของสังคมร่วมกัน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องให้พลเมืองรู้จัก "การเมือง" ผ่านการบ่มเพาะ ปลูกฝัง และฝึกฝน อย่างเป็นระบบ มีแบบแผนอย่างต่อเนื่องผ่านเครื่องมือและกลไกของรัฐคือ ระบบการศึกษา ดังเช่นมีการบรรจุวิชาหน้าที่พลเมือง (civic duty) หรือ พลเมืองกับสังคม (civics and citizenship) เป็นต้น ซึ่งถือว่าการให้การศึกษาด้านการเมือง (political education) อย่างเป็นทางการ ในระบบการศึกษา ซึ่งปรากฏอยู่ในทุกระบบการเมืองการปกครองของรัฐ เพื่อให้การพัฒนาการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญและมีความต่อเนื่อง ซึ่งประชาชนจะเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการเป็นตัวแปรที่ทำให้การเมืองมีเสถียรภาพและต่อเนื่อง อีกทั้งประชาชนที่มีความรู้ที่เพียงพอและมีความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และยังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกฎ กติกาทางการเมือง หรือ รัฐธรรมนูญ ได้อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ การศึกษากับการเมืองจึงแยกกันไม่ออกในความสัมพันธ์ของการสร้าง "พลเมือง" ในระบอบการเมือง ที่ต้องการวางขอบเขตและเป้าหมายปลายทางไว้ที่ใด คือต้องการให้เป็นพลเมืองที่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดตามที่รัฐกำหนด คือ เป็นพลเมืองดี เช่นที่เกิดขึ้นในเยอรมันในยุคนาซีและในประเทศไทยที่เป็นอยู่ หรือต้องการสร้างพลเมืองให้เป็นผู้กระทำทางการเมืองโดยปราศจากการชี้นำหรือครอบงำโดยระบบอำนาจ เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้โดยยึดโยงอยู่กับประโยชน์ของสังคมร่วมกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างพลเมืองประชาธิปไตย

นักคิดทางรัฐศาสตร์ตะวันตก ได้แก่ เพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) ได้พูดถึงระบบการเมืองการปกครองกับพฤติกรรมมนุษย์ หรือบุคลิกภาพและวัฒนธรรมการเมืองของคนในสังคมว่าจะต้องสอดคล้องกัน และในระบอบการปกครองแบบ Republic (กิจสาธารณะ) อันเป็นอุดมคติของเพลโตนั้น ได้เขียนตำราอธิบายระบบการศึกษาเพื่อสร้างคนให้เหมาะสมกับระบบนี้ด้วย

ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ได้ให้ความหมายเรื่องเดียวกันนี้ว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (civic education) เป็นการเชื่อมโยง "การเมือง" กับ "การศึกษา" เข้าด้วยกัน การสร้างพลเมืองผ่านระบบการศึกษาภายใต้ระบบการเมืองของรัฐไม่อาจละเลยที่จะให้ความรู้ด้านการเมืองแก่ผู้เรียนไปด้วย ทั้งนี้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่พลเมืองตั้งแต่ต้น ซึ่งโดยปกติการศึกษาในประเทศไทยนั้น การศึกษา กับ การเมือง เป็นกิจกรรมที่แยกออกจากกัน และไม่ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนไปเกี่ยวข้องกับการเมือง

นอกจากนี้ ศ.ดร.ชัยอนันต์ ยังได้ให้ความหมายของพลเมืองว่า หมายถึงผู้ที่มีความรู้ มีข้อมูลข่าวสาร มีความคิดในการแสดงออก และมีส่วนร่วมในการเมืองประชาธิปไตย ประเทศชาติต้องการบุคคลที่มีข้อมูลข่าวสารในการสร้างสมรรถนะให้บุคคลทำหน้าที่พลเมืองได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ใช่ผู้ถูกกระทำ หรือ เป็นเพียงผู้ใช้สิทธิในบางครั้ง

นักการศึกษา John Dewey มีความเห็นว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการจรรโลง ในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะการช่วยให้ประชาชนเป็น "พลเมือง" ที่มีความรู้ มีข้อมูล ข่าวสารให้เข้าใจความเป็นไปในทางการเมืองได้ และการศึกษาจะมีความหมายนั้น จะต้องสร้าง พลเมืองที่เป็นประชาธิปไตย

นักการเมือง Thomas Jefferson แห่งสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงความสำคัญนี้ว่า "ต้อง จัดการศึกษาเพื่อให้คนส่วนใหญ่สามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีความหมาย และรัฐควร จะจัดการศึกษาฟรีให้แก่ประชาชน ซึ่งนับเป็นความคิดที่ล้ำสมัยในสังคมอเมริกาขณะนั้น

Paulo Freire นักการศึกษาและนักคิดหัวก้าวหน้า ได้กล่าวว่า ครู คือ ผู้ทำงานด้าน วัฒนธรรมคือ ผู้สร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในโรงเรียน โรงเรียนก็คือ สถาบันสอน วัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย ดังนั้น การเมืองจึงแยกไม่ออกจากการศึกษาอย่างมี นัยสำคัญอย่างมาก ดังที่มีคำกล่าวว่า "การศึกษา คือการแสดงออกทางการเมือง" (Education is a Political Act) ทั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาคือกระบวนการทางการเมืองนั่นเอง ซึ่งหมายถึงว่า โรงเรียนหรือสถานศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในทางการเมือง ที่ถูกออกแบบมาจากแนวคิดทาง การเมืองในการกำหนดความคิด

ดร.วิชัย ตันศิริ มีความเห็นว่า การสร้างพลเมืองเป็นเรื่องยากและยังไม่เคยมีรัฐบาล คณะใดในประเทศไทยทำมาก่อน วิถีประชาธิปไตยไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่ต้องสร้างขึ้น ต้องสอนให้เป็นแต่ก็ไม่ใช่การสอนว่าในรัฐธรรมนูญเขียนอะไรไว้บ้าง ต้องสอนการเมืองเบื้องต้น ก่อนโดยครูเป็นผู้ชี้แนะและเลือกสิ่งที่จะนำมาสอนให้เหมาะกับผู้เรียน

ทิพย์พาพร ตันติสุนทร (๒๕๕๗) ให้ความหมายของพลเมืองว่า หมายถึงคนที่มี ความสามารถ ในการแสดงความรู้สึกชอบทั้งต่อตัวเองและส่วนรวม มีความรู้และช่วยตัดสินใจ ในปัญหาสำคัญ ๆ ของสังคม ชุมชน และประเทศ มีส่วนร่วมในความคิดอย่างอิสระ ทั้งนี้ ประชาชน หมายถึง ผู้ที่รับคำสั่ง ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ การเปลี่ยนประชาชนให้ กลายเป็นพลเมืองที่มีสิทธิกำหนดทิศทางของประเทศได้และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้เรียนที่จะ เติบโตไปเป็นพลเมืองของสังคม ระบบการศึกษายังถูกการแสดงออก และมีส่วนร่วมในการเมือง ประชาธิปไตย ประเทศชาติต้องการใช้เป็นเครื่องมือกล่อมเกลாதองสังคมแก่เยาวชนว่าจะให้มี ความเป็นผู้ที่อยู่ในระบบระเบียบที่เคร่งครัดเชื่อฟังและทำตามโดยปราศจากความคิดริเริ่ม หรือเป็นผู้ที่สามารถที่จะกล้าแสดงออก มีความคิด มีเหตุผล และมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และส่วนรวม

จากการสำรวจแนวคิดเพื่อสร้างความเป็นประชาธิปไตย (Democratization) แก่พลเมือง ด้วยการศึกษ หรือเรียกว่า การศึกษาในแนวทางประชาธิปไตยที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ซึ่งแน่นอนว่าเป็นการศึกษาที่มีแกนกลางอยู่ที่การให้ความรู้ทางการเมือง (Political Education) เพื่อที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมือง อุปนิสัย และทัศนคติ ทางการเมือง ในอันที่จะส่งเสริมคุณค่าประชาธิปไตยนั่นเอง การให้ความรู้โดยนัยนี้ ก็คือ การกล่อมเกลாதองการเมือง (Political Socialization) แก่เด็กและเยาวชน รวมถึงเมื่อไปอยู่

ในวัยทำงานแล้วได้ด้วย การกล่อมเกลາทางการเมืองนี้ ก็จำเป็นต้องใช้เครื่องมือและงบประมาณของรัฐ ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าย่อมอยู่ในกรอบของรัฐธรรมนูญ และโดยตัวของรัฐธรรมนูญเองนี้ จะเป็นแหล่งที่มาและเป็นตัวกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐ รวมทั้งกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมืองให้มีสิทธิและมีส่วนในการเมืองโดยตรง ทั้งนี้รวมถึงการระบุดึงความสำคัญของการศึกษาของชาติเป็นการเฉพาะ ที่มีทั้งกระทรวงศึกษาธิการที่ดูแลโรงเรียนอยู่ทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังมีกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งกำกับดูแลในระดับอุดมศึกษา กระทรวงมหาดไทยซึ่งดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโรงเรียนในสังกัด ๗๐ กว่าจังหวัด และที่เป็นการให้การศึกษายังไม่เป็นทางการซึ่งปรากฏเป็นโครงการและกิจกรรมตามองค์กรต่าง ๆ ของภาครัฐ เช่น องค์กรอิสระ และรัฐสภา เป็นต้น

การกล่อมเกลາทางการเมือง (Political Socialization)

โดยที่การกล่อมเกลาทางการเมืองมีลักษณะและกระบวนการที่สำคัญใน ๓ ประการ คือ (๑) เป็นกระบวนการที่พัฒนาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล (Life Long and Development) (๒) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่เด็กและเยาวชน (Childhood and Youth) (๓) เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของผู้ใหญ่ (Adult Political Learning) นอกจากนั้น วิธีการกล่อมเกลาทางการเมืองจะเกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลได้ใน ๒ กรณี คือ การกล่อมเกลาทางการเมืองทางตรง (Direct from Political Socialization) คือบุคคลได้สัมผัสโดยตรงกับข่าวสาร ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับการเมือง อาทิ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ในขณะที่การกล่อมเกลาทางการเมืองโดยอ้อมมักเกิดขึ้นกับบุคคลเมื่ออยู่ในวัยเยาว์ ซึ่งได้รับการอบรมสั่งสอนและเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากบิดามารดา ครู อาจารย์ และเพื่อนสนิทเป็นส่วนใหญ่ โดยที่บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะคงอยู่ตลอดไปเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทัศนคติที่สอดคล้องกับค่านิยมกับสังคมการเมืองในขณะนั้น ทั้งต่อผู้นำประเทศและสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น การกล่อมเกลาทางการเมืองก็คือ เครื่องมือของการถ่ายทอดแบบแผนของความคิดและความเชื่อในทางการเมืองนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา รวมถึงองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ความเข้าใจในเมืองและประชาธิปไตย จึงเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการให้การกล่อมเกลาทางการเมืองเพื่อให้เป็นพลเมืองที่เข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมือง และพัฒนาประชาธิปไตยด้วยในคราวเดียวกัน ซึ่งการจะเป็นเช่นนี้ได้ ก็โดยการที่รัฐหรือประเทศนั้นได้ให้ความสำคัญ ที่ต้องการเห็นพลเมืองมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยให้เป็นเป้าหมาย ซึ่งจะปรากฏเห็นได้ในกรอบทิศทางของประเทศในรัฐธรรมนูญ นโยบายของรัฐ และกฎหมายต่าง ๆ ที่สนับสนุนไปในทิศทางเดียวกัน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การเมืองกับการศึกษาในทุกะบอบเป็นคู่สัมพันธ์ที่ต่างต้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การศึกษาเป็นเครื่องมือจำเป็นของระบอบการเมือง

การปกครองเพื่อสร้างคนที่อยู่ภายใต้ระบอบให้เชื่อมั่นและสนับสนุนการเมืองของระบอบ การปกครองนั้น ๆ ดังนั้น การให้การศึกษาเกี่ยวกับระบอบการเมือง อำนาจทางการเมือง โครงสร้างทางการเมืองและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจทางการเมืองจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ละเลยไม่ได้

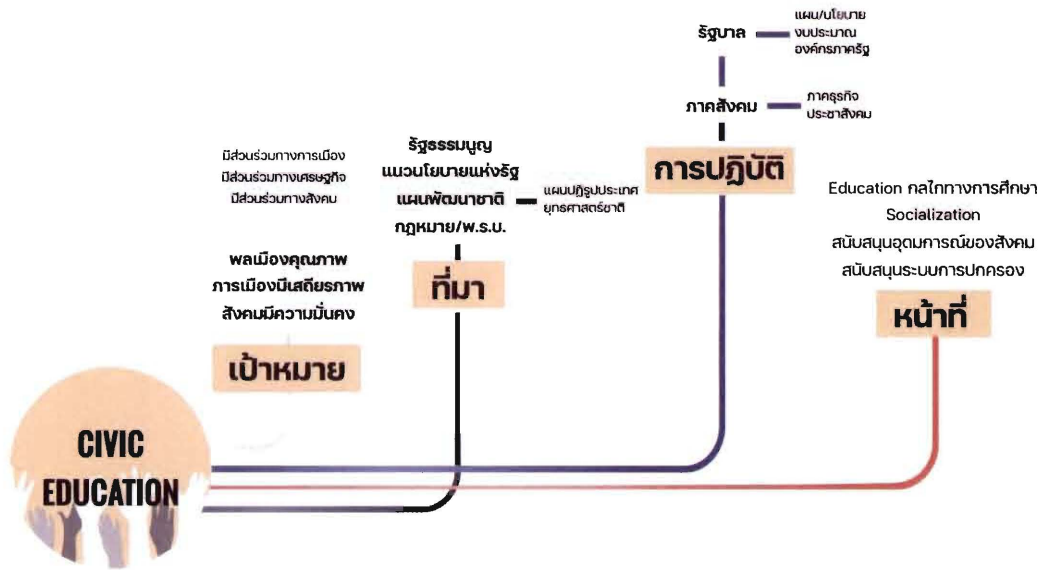
การให้การศึกษาทางการเมือง (Political Education)

กล่าวสำหรับระบอบประชาธิปไตย การเพียงแต่ให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยคงไม่เพียงพอ หากแต่ต้องให้คนรู้เรื่องระบบและอำนาจทางการเมืองด้วย ต้องให้ประชาชนรู้ว่าระบบของรัฐบาลทำงานอย่างไร รู้ถึงบทบาทและอำนาจของรัฐ ไม่ใช่รู้เพียงเท่าที่รัฐบอก เพราะการเมืองมีผลกระทบต่อชีวิตของทุกคน และเมื่อต้องไปแสดงออกในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ก็ไปใช้สิทธิด้วยความรับผิดชอบจากการตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่ใช่ตามพ่อแม่ ญาติพี่น้อง หรือเพราะบุญคุณเป็นการส่วนตัว ซึ่งไม่สามารถที่จะเอาไปแลกกับชะตากรรมของประเทศได้ เพราะระบอบประชาธิปไตยนั้น เจ้าของอำนาจคือประชาชน แต่ได้มอบหมายให้ใช้อำนาจนั้นโดยผ่านตัวแทน ซึ่งมีกลไกการเลือกตั้งมาทำหน้าที่ในการคัดสรรตัวแทนให้ไปใช้อำนาจ กล่าวอีกนัยหนึ่ง การสอนเรื่องประชาธิปไตยจำเป็นต้องสอนเรื่องการเมืองทั้งระบบและโครงสร้าง อีกทั้งต้องสอนให้เกิดการรู้ทันทางการเมือง ให้พลเมือง "คิดเป็น" ทางการเมือง เสมือนหนึ่ง การอ่านออกเขียนได้ในเรื่องประชาธิปไตย แต่ต้อง "คิดเป็น" ในเรื่องการเมืองด้วย เพื่อที่จะได้มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นทางสังคมได้ด้วยการให้การศึกษาทางการเมืองเช่นนี้ จึงมุ่งที่การรู้เท่าทันการใช้อำนาจของนักการเมือง ระบบการเมืองรวมถึงการจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจการเมือง เพื่อที่จะทำให้พลเมืองสนใจติดตามและปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม ด้วยการให้ศึกษาในแนวทางนี้จะช่วยกระตุ้นทั้งเจตจำนง (the will) และสร้างความสามารถ (capacity) ของพลเมืองไปสู่การตัดสินใจทางการเมืองได้

ดังนั้น การให้การศึกษาทางการเมือง จึงมีเป้าหมายสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในทางการเมือง ซึ่งการให้การศึกษาในด้านนี้จำเป็นต้องเพิ่มทักษะและทัศนคติต่อการเมืองว่าเป็นเรื่องของคน และทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

ลักษณะสำคัญของการให้การศึกษาทางการเมือง คือ

- ทำหน้าที่ในการทำให้ประชาชนเกิดความสนใจทางการเมือง
- ทำให้เกิด "การคิดเป็น" ทางการเมือง หรือเรียกว่ารู้ทันทางการเมือง (Political Literacy)
- ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ทำให้เกิดทักษะทางการเมือง
- ทำให้เกิดพลเมืองที่แข็งขัน (Active Citizen) ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย เพื่อแสดงเจตจำนงของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ภาพที่ ๔ Civic Education

แนวนโยบายแห่งรัฐว่าด้วยการสร้างพลเมืองไทย

โลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วต่างพลิกตัวไปให้การศึกษาให้ทันโลก คนคิดวิเคราะห์เป็นรู้จักตัดแปลง และปรับตัวได้ ที่สำคัญ คือ การพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ และโดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล (Digital Economy) ซึ่งได้เกิดปรากฏการณ์เศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นมากมายจากเทคโนโลยีสารสนเทศการเปลี่ยนแปลงในทางสากลเช่นนี้ ประเทศทั่วโลกจึงได้มีการปรับตัวทั้งทางการเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการปรับตัวในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา หรือการสร้างคนให้มีขีดความสามารถสำหรับการพัฒนาประเทศ ที่มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจรุนแรง การพัฒนาการศึกษาเพื่อการสร้างคน จึงเป็นหมุดหมายสำคัญ เช่น ในสังคมยุโรป คือ สมาพันธรัฐเยอรมันซึ่งประสบความสำเร็จในการสร้างระบบการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในแนวทางของตนเองจนเป็นต้นแบบไปทั่วโลก หลังจากรวมชาติครั้งสำคัญในปี ๑๙๙๐ และประเทศในทวีปเอเชีย เช่น สาธารณรัฐเกาหลี ที่ได้เรียนรู้เรื่องการสร้างพลเมืองด้วยการศึกษา ที่ทำให้มีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างเสถียรภาพการเมืองประเทศ และส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเช่นกัน

สำหรับประเทศไทย นับแต่การเริ่มมีรัฐธรรมนูญจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในปี ๒๕๔๐ จนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ และ ๒๕๖๐ ก็ได้เห็นความพยายามที่จะพัฒนาการศึกษาชาติเพื่อพัฒนาคนให้มีความสามารถและศักยภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม

ของประเทศที่เปลี่ยนไป รวมทั้งให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลก โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษ ๒๕๖๐ เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มียุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งล้วนได้ให้ความสำคัญกับการวางทิศทางของการพัฒนาการศึกษาชาติ และสร้างทรัพยากรมนุษย์ โดยที่ส่วนหนึ่ง คือ เพื่อการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำที่ยากแก่การแก้ไขมาเป็นระยะยาวนาน

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เน้นเข้มทิศนำทางทุกเรื่องของประเทศรวมทั้งการศึกษาของประเทศ การจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา จึงเป็นอำนาจของรัฐและเป็นความปรารถนาที่จะไปสู่จุดนั้น

การจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จึงอยู่ในอำนาจของรัฐ และเป็นความปรารถนาที่จะไปสู่จุดนั้น

การศึกษา จึงเป็นทั้งเป้าหมายหลักและที่มั่นสุดท้าย ก็คือ ตัวสังคมที่เข้มแข็ง เป็นสังคมที่มั่นคง (Security) มีอิสระ ปลอดภัยจากการครอบงำของธุรกิจหรือการเมือง หรือของประเทศใด ๆ และจะมั่นคงได้ต้องมีเอกภาพ

รัฐจึงเป็นผู้ออกแบบและกำหนดกฎ กติกา ระเบียบทั้งหลายให้ปรากฏเป็นทิศทาง และปฏิบัติได้ในการสร้าง “คน” หรือ “พลเมือง” ของรัฐตามที่ต้องการ ซึ่งปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติของทุกรัฐรวมทั้งประเทศไทย ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ใช้ในปี ๒๕๖๐ ก็ระบุไว้ดังนี้

หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๕๔

- รัฐ ต้องดำเนินการให้การศึกษาก่อนบังคับกับเด็กทุกคนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

- รัฐ ต้องดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาให้แก่ประชาชนตามความต้องการในระบบต่าง ๆ และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ ต่างประเทศ และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล...

... ให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ...

...รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตามความถนัดของตน ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา

หมวดปฏิรูปประเทศ

มาตรา ๒๕๗

(๒) สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกัน เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ

(๓) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๒๕๘

จ. ด้านการศึกษา

- ให้ดำเนินการตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง เด็กเล็กต้องได้รับการดูแล
- ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือด้านการศึกษาตามมาตรา ๕๔ วรรคหก
- ปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตามความถนัด
- ให้มีกลไกและระบบการผลิตครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน

นอกจากนี้ รัฐบาลในช่วงทศวรรษนี้ ยังมีแนวนโยบายแห่งชาติที่เกี่ยวข้องเรื่องการศึกษาไว้ในแผนต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวอีกด้วย เพื่อสร้างการขับเคลื่อนในการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้รอบด้าน เพื่อเสริมความแข็งแกร่งในการพัฒนาประเทศให้มีความสามารถที่จะแข่งขันในทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น คือ

การกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดระบบนิเวศการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ทั้งการปฏิรูปประเทศการเรียนรู้เพื่อสร้างทุนมนุษย์ในอนาคต

แผนปฏิรูปประเทศ ได้ระบุชัดเจนในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ จ. และแผนปฏิรูปการศึกษานี้ ยังกำหนดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติทุกด้าน ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาครอบคลุมตั้งแต่การพัฒนาเด็กเล็กจนถึงอุดมศึกษาและรวมถึงการปฏิรูปครูด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านเท่าเทียม และเสมอภาคทางสังคม ด้านความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ โดยที่วัตถุประสงค์ของการศึกษารั้งนี้ และมีเป้าหมายที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอยู่ด้วย อีกทั้งยังให้ความสำคัญที่จะพัฒนาการศึกษาให้มีความคุณภาพ และปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาคนเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital citizenship) ซึ่งเกี่ยวข้องกับยุคสมัยที่เศรษฐกิจทั่วโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าสังเกตว่าเป้าหมายของการพัฒนาทุนมนุษย์ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศมี ๒ ประการ คือ

๑. การสร้างคนไทยให้เป็นคนเก่งดีมีคุณภาพพอสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑
๒. สร้างให้สังคมไทย มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

จากการพิจารณาแผนและนโยบายแห่งชาติที่ปรากฏข้างต้นจะเห็นได้ว่า รัฐบาลได้กำหนดจุดเน้นในเรื่องการศึกษาและเศรษฐกิจเป็นจุดเปลี่ยนเพื่อสร้างขีดความสามารถของประเทศ เชื่อว่า สามารถเปลี่ยนทั้งคนและเปลี่ยนเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้ เพราะเหตุที่การศึกษามีผลในทาง

เศรษฐกิจโดยตรง แต่ขณะเดียวกันการศึกษาไม่เพียงทำหน้าที่ผลิตคนเพื่อสร้างเศรษฐกิจเท่านั้น คือ การศึกษาไม่ใช่เพียงเครื่องมือเพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สร้างมนุษย์เงินเดือนเพื่อยังชีพในสาขาอาชีพต่าง ๆ แต่หากต้องสร้างให้เขารู้จักตัวตนของเขาเองที่มีอยู่ภายใต้ระบบการเมืองและยึดโยงอยู่กับการเมืองอย่างรู้เท่าทัน (political literacy) และยึดโยงอยู่กับสังคม (civic engagement) เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของสังคม (ownership) ที่อยากมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน สังคมตนเอง กระทั่งเข้าไปมีส่วนร่วมริเริ่มสร้างการเปลี่ยนแปลง พัฒนาสังคมตนเองตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติ ด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจต่อระบบและสังคมเช่นนี้ จะทำให้เขาสร้างความสามารถและสร้างโอกาสได้จากตัวเขาเอง ที่ผ่านการหล่อหลอม ผึกฝน ทั้งจากระบบการศึกษาที่เป็นทางการ (Formal Education) และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ (Non Formal Education) จนเกิดทักษะการคิดและการใช้ชีวิตที่ได้รับการพัฒนาต่อเนื่อง ไม่ให้เกิดการอับจนทางปัญญา และหนทางที่พัฒนาชีวิตให้ดีกว่าเดิม โดยไม่จำเป็นต้องรอความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือรัฐ ด้วยความคิดที่เป็นอิสระเช่นนี้ หากได้ถูกบ่มเพาะตั้งแต่เยาว์วัยผ่านการศึกษาเขาก็ไม่อับจนทางปัญญาที่ออกจากความยากจนได้

การศึกษาจึงมีมิติด้านสังคมและการเมือง ซึ่งการศึกษาก็เป็นตัวสะท้อนความมีหรือไม่มีเสถียรภาพทางสังคมในทุกด้านอยู่ด้วยอย่างที่ไม่อาจแยกส่วนใด ๆ ได้ เพราะคนเป็นผลผลิตทางการศึกษาที่เข้าไปแทรกตัวอยู่ในทุกมิติของสังคม

อีกทั้ง ด้วยภาวะเศรษฐกิจมั่งคั่งที่กระจุกตัว ยังผลทำให้อำนาจทางการเมืองก็มีลักษณะกระจุกตัว คนมั่งมีสามารถใช้อำนาจทางการเมืองที่เกิดจากการควบคุมทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำ ตำสูงทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งกีดขวางการก่อตัวของโครงสร้างทางการเมืองประชาธิปไตย ที่ต้องการส่งเสริมอิสรภาพ เสมอภาค และยุติธรรมจากการเป็นหุ้นส่วนในนามการมีส่วนร่วมของพลเมืองกับรัฐ

การวางแผน และยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติ จึงมีเป้าหมายเพียงด้านเศรษฐกิจที่ละเลยกระบวนการทางประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกรอบและระบอบที่กำหนดมิติทางเศรษฐกิจของชาติ กล่าวคือ หากการปกครองด้วยระบบการเมืองการปกครองประชาธิปไตย ซึ่งต้องการที่จะเห็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง และยังต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจอีกด้วย คือ การมีประชาธิปไตยทั้งทางการเมือง และทางเศรษฐกิจ ซึ่งการจะเป็นเช่นนี้ได้ จึงจำเป็นต้องจัดระบบการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองให้มีความสามารถและมีความรู้ที่เพียงพอในการมีส่วนร่วมกับสังคมในทุกมิติที่สอดคล้องกับระบบการเมืองของรัฐ หรือประเทศ คือ ระบอบการปกครองประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่พลเมืองจะต้องมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของสังคมตนเองเพื่อการเตรียมความพร้อมสำหรับการปกครองตนเองอย่างยั่งยืน โดยการปลูกฝังค่านิยมผ่านการฝึกฝน การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และผ่านกรอบการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสอดคล้องกับระบบการเมืองการปกครองของสังคมประเทศไทย ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่ากรอบความคิดของการสร้างพลเมืองประชาธิปไตยนั้น ต้องการส่งเสริม

เสรีภาพและอิสรภาพของผู้เรียนให้เกิดการค้นพบความรู้ ความคิดและตัวตนของตนเอง เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญา อันเป็นฐานของการเรียนรู้เพื่อความหลากหลายของความเป็นมนุษย์ และหลุดพ้นจากการครอบงำและระบบอำนาจนิยม เผด็จการแฝงของการเรียนรู้ในแบบเดิม ๆ

บทที่ ๓ วิธีการพิจารณาศึกษา

ระเบียบวิธีการศึกษาในรายงานการพิจารณาศึกษาการแก้ปัญหาความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำ
กรณีศึกษาประเทศเยอรมันและเกาหลีใต้ มีรายละเอียดของการศึกษา ดังนี้

๓.๑ ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Review Literature) โดยการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์
รูปแบบและแนวทางการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำ โดยศึกษาจาก
กรณีศึกษาในประเทศเยอรมันและเกาหลีใต้

๓.๒ นำเสนอรายงานการศึกษาต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะ

๓.๓ จัดทำข้อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบาย

บทที่ ๔

ผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการธิการ

การจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ประสบการณ์จากสมาพันธรัฐเยอรมันและสาธารณรัฐเกาหลี

การสร้างพลเมืองเป็นหน้าที่โดยตรงของทุกรัฐซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนทั้งโดยรัฐธรรมนูญ แผนนโยบายแห่งรัฐ และกฎหมายต่าง ๆ ทั้งนี้ เป็นไปในทิศทางของระบอบการปกครอง และระบบเศรษฐกิจของรัฐนั้น ๆ โดยเฉพาะการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะอย่างเป็นเอกลักษณ์ของการจัดการศึกษาในแบบฉบับของสมาพันธรัฐเยอรมันที่เป็นหนึ่งเดียวของโลก คือ การสร้างพลเมืองให้ตระหนักรู้ความสำคัญของพลเมืองเองที่จะเป็นผู้สร้างและผู้มีส่วนร่วมในทุกมิติของสังคม จากประเทศเผด็จการ ผู้ป่วยของยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใช้เวลาเพียงทศวรรษครึ่ง กลับผงาดขึ้นมาเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจเฟื่องฟู และอีกประเทศในเอเชีย คือสาธารณรัฐเกาหลี ที่ผ่านสงครามโลกครั้งที่ ๒ และสงครามภายในคือ สงครามระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ เป็นประเทศเผด็จการยาวนานปกครองโดยทหาร ได้รับขนานนามว่าเป็นคนป่วยแห่งเอเชีย แต่เมื่อมีการสถาปนารัฐประชาธิปไตยขึ้นในทศวรรษ ๑๙๘๐ และเริ่มนำเอาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองมาเป็นหลักเกณฑ์ในทางการเมือง ส่งผลให้เกาหลีใต้มีการปกครองประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพและเศรษฐกิจเฟื่องฟูมาอย่างต่อเนื่อง

ประสบการณ์ของการปกครองประเทศที่ผ่านระบอบเผด็จการทหาร ผ่านประสบการณ์สงคราม ประเทศเผชิญกับความยากจนและสาหัส ต้องเปลี่ยนกรอบความคิดใหม่ในการบริหารจัดการประเทศ ทั้งในทางการปกครอง คือ การเปลี่ยนสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยพร้อม ๆ กับการจัดการศึกษาในแนวทางใหม่ (re-education) คือ การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองให้เป็นจุดแข็งในการค้ำยันกับระบอบการปกครองใหม่ คือ ประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้กับอิสระเสรีภาพได้กลับมาสู่สังคมและเป็นอิสระภาพใหม่ที่มาพร้อมกับความรับผิดชอบของพลเมืองในการกอบกู้ประเทศของตนให้เข้มแข็งขึ้นมาอีกครั้ง โดยมีตัวอย่างรูปธรรมแรก ที่สมาพันธรัฐเยอรมัน และเป็นแบบอย่างให้ทั่วโลกได้หันมาให้ความสนใจและทำตามในหลายประเทศในปัจจุบัน รวมทั้งประเทศในเอเชีย อย่างเช่น สาธารณรัฐเกาหลี

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) สมาพันธรัฐเยอรมัน

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสมาพันธรัฐเยอรมัน คือการเตรียมความพร้อมให้แก่พลเมืองเพื่อการรับผิดชอบต่อประเทศในอนาคต การสร้าง “คนเยอรมัน” ด้วยการศึกษากายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ แบบที่เรียกว่า Civic Education หรือการศึกษาเพื่อสร้างคนเยอรมันนั้น คือ การให้ความสำคัญทั้งการศึกษากับการเมืองที่คนเยอรมันจะต้องมีความรู้และเรียนรู้ไปทั้ง ๒ เรื่อง นั่นหมายถึง การนำเอาการศึกษากับการเมืองมาเชื่อมโยงกัน เพราะโดย

ปกติแล้ว กิจกรรมทั้ง ๒ ด้านมีอยู่แล้วในสังคม แต่มักไม่มีการเชื่อมโยงกัน แต่สำหรับสังคมเยอรมันซึ่งได้รับบทเรียนจากสภาวะของระบอบการปกครองแบบเผด็จการและระบอบเผด็จการนั้นก็นำประเทศไปสู่สงครามโลก ก่อให้เกิดความเสียหายมากมาย เยอรมันจึงออกแบบระบบการศึกษาและการกล่อมเกลாத่างสังคม เพื่อสร้างพลเมืองใหม่ให้มีความรู้และทักษะประชาธิปไตย รู้ทั้งเรื่องวิชาการ และรู้เรื่องการเมืองไปด้วย เพื่อไม่ให้ถูกครอบงำทางการเมืองเหมือนที่ผ่านมา เพื่อให้คนรุ่นใหม่หลังสงครามโลกมีลักษณะที่สอดคล้อง เอื้ออำนวยต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นโดยทั่วไปในสังคม ซึ่งมีหลักการของการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองอยู่ที่ไม่ให้มีการครอบงำและการชี้นำผู้เรียน แต่สนับสนุนให้เกิดการคิดวิเคราะห์และแสวงหาข้อมูล ไม่ใช่ตามผู้สอน การศึกษาแบบ Civic Education ในแบบของเยอรมันจึงให้ความสำคัญกับเสรีภาพและอิสระทางความคิดที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและในสังคม เพื่อให้เกิดความรู้ในตัวผู้เรียนมากกว่าการจำจากความรู้ของครูที่สอนแต่ฝ่ายเดียว การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองของเยอรมันจึงมุ่งสร้างความเป็นพลเมืองในตัวเด็กและเยาวชน เพื่อเติบโตไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นพลเมืองที่มีวินัยมีจิตสำนึกทางการเมือง และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมสูง โดยมีเป้าหมายให้เกิดสังคมที่มีเสรีภาพ มีความเสมอภาค มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความยุติธรรม พลเมืองชาวเยอรมันจึงมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองมาก เพราะการศึกษาและการเมืองถูกนำมาสอนอย่างเชื่อมโยง บูรณาการเข้าหากัน เยาวชนเยอรมันจึงมีความสามารถที่จะมีจุดยืนของตัวเอง รวมถึงการมีจุดยืนทางการเมืองด้วย พลเมืองของเยอรมันโดยทั่วไปจึงเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และยอมที่จะจ่ายค่าสมาชิก เพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองที่ตนชื่นชอบ อีกทั้งรัฐบาลก็ให้การสนับสนุนจัดงบประมาณเพื่อให้มีมูลนิธิทางการเมืองในการให้การศึกษาทางการเมืองที่ไม่เป็นทางการ (Nonformal) แก่ประชาชนทั่วไปอีกด้วย ทำให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในแบบของเยอรมันนั้น คือ หัวใจของความสำเร็จในการสร้างชาติเยอรมันใหม่ให้ลุกขึ้นมาอีกครั้ง

อย่างไรก็ดี พึงเข้าใจด้วยว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองนั้น คือการศึกษาภายใต้ระบอบการเมืองประชาธิปไตยยุคใหม่ ซึ่งแต่เดิมก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ เยอรมันปกครองโดยระบอบเผด็จการ ยุคนาซี ที่ผู้นำคือฮิตเลอร์ ได้ผ่านการเมืองแบบประชาธิปไตยจากการเลือกตั้ง ในยุคดังกล่าวมีปฏิบัติการที่เรียกว่า “การให้การอบรมสั่งสอนทางการเมืองแก่พลเมือง” ซึ่งหมายถึงการอบรมสั่งสอนที่มีใช้การให้การศึกษา จึงทำให้ผู้ถูกปกครองมีทัศนคติมองโลกแบบนาซี ต่อเมื่อประเทศผู้ชนะสงครามโลกครั้งที่ ๒ จัดให้มีการสร้างแผนการศึกษาใหม่ (re-education) มีเป้าหมายเพื่อสร้างระบอบประชาธิปไตยอีกครั้งในเยอรมันตะวันตก ซึ่งการศึกษาในอดีตของเยอรมันพบว่า ผู้เรียนเปรียบเสมือนผู้รับฟังฝ่ายเดียว ส่วนผู้สอนเปรียบเสมือนผู้ให้ความรู้ ความกระจ่างต่อผู้เรียนทุก ๆ คน นี่คือภาพโดยรวมที่ย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์การศึกษาของเยอรมันก่อนสงครามโลก

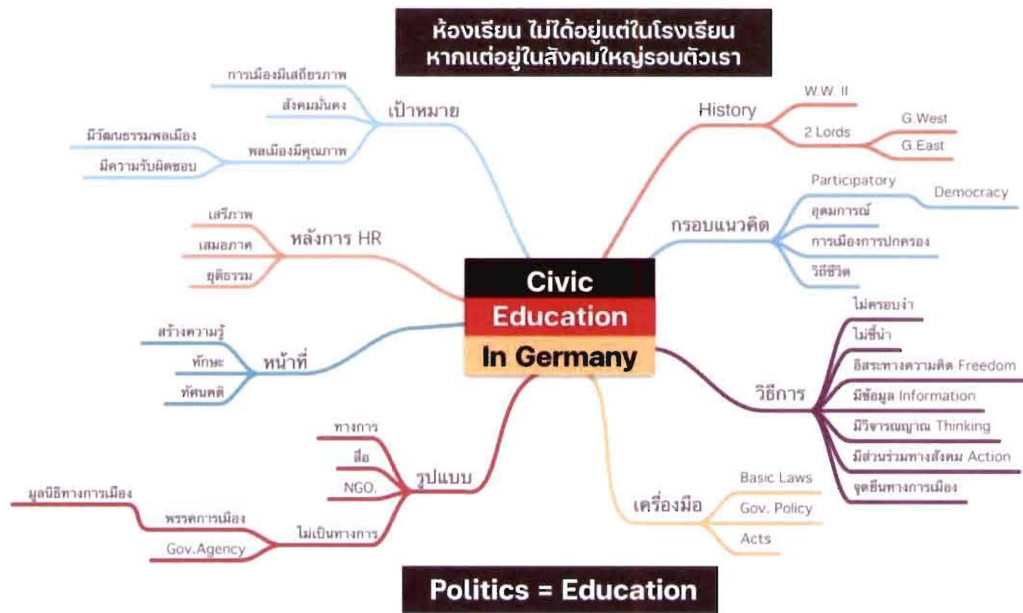
ความเข้าใจในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ และในปัจจุบันของเยอรมันเกี่ยวกับการศึกษาแก่พลเมืองนั้น เกิดจากประสบการณ์ด้านการเมืองและการศึกษาของเยอรมันเอง คือการสร้างความพร้อมตั้งแต่เด็กเล็กเพื่อให้เติบโตเป็นพลเมืองของสังคมประชาธิปไตย ที่ต้องการให้ผู้สอนและผู้เรียนเป็นหุ้นส่วนของการเรียนรู้ผ่านกระบวนการประชาธิปไตย ด้วยหลักการ ๓ ข้อ

๑. หลักการบรรลุนิติภาวะทางความคิด ห้ามไม่ให้ผู้สอนครอบงำ ชักนำ หรือชี้นำ แม้ในทางการเมือง โดยใช้กระบวนการทางด้านจิตวิทยา เพื่อให้ผู้เรียนเห็นหรือเข้าใจไปทางใดทางหนึ่งตามผู้สอน

๒. การเรียนการสอนต้องสัมพันธ์กับประเด็นทางสังคม ซึ่งต้องนำสู่ห้องเรียน (civic engagement) เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคม

๓. ให้ความรู้ ข้อมูลทางการเมือง ปลูกฝังทัศนคติวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีวิจญาณญาณ และมีความคิดเห็นของตนเอง ไม่อนุญาตให้องค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ ชี้นำทางความคิดของบุคคล ความเชื่อ ความศรัทธาต่อสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองใด ๆ จะต้องเกิดขึ้นจากวิจญาณญาณของบุคคลนั้น ๆ

ทั้ง ๓ หลักการ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปทุก ๆ สถาบันในเยอรมัน และหลักการนี้ยังเป็นหลักการปฏิบัติในกระบวนการการศึกษาของประเทศ ซึ่งหลักการนี้ต้องทำอย่างต่อเนื่องทั้งในและนอกระบบการศึกษา เพื่อยังผลให้เยาวชนและผู้ใหญ่เห็นความสำคัญในเรื่องการเมือง และเห็นความจำเป็นในทางกฎหมายของประเทศที่ต้องปฏิบัติ การสนับสนุนของรัฐในเรื่องดังกล่าวนี้ ส่งผลให้เป้าหมายและผลลัพธ์เป็นรูปธรรม ทำให้เกิดการตื่นตัวแก่งานการศึกษาในด้านนี้ในเยอรมันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรต่าง ๆ การตื่นตัวทางวิชาการ วิจัยด้านรัฐศาสตร์ และการตื่นตัวในทุกระดับบุคคลทางการเมืองด้วย

ภาพที่ ๕ Civic Education in Germany

ทั้งนี้ การให้การศึกษาทางการเมือง (Political Education for Citizenship) เพื่อสร้างพลเมืองในแนวทางของการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) นี้ ต้องแบ่งแยกความเข้าใจระหว่างงานด้านการศึกษา กับกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมเคลื่อนไหวทางการเมืองต่าง ๆ เป็นสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลที่สามารถเข้าร่วมได้ ซึ่งลักษณะนี้ต้องแยกให้ชัดเจนว่าอะไรคือด้านการเมือง อะไรคืองานด้านการศึกษา หากเป็นการศึกษาที่มุ่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองแล้ว จะไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากภาครัฐ และการเคลื่อนไหวดังกล่าวก็มิได้บรรจุอยู่ในมาตรการทางการศึกษาเช่นกัน

จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดสำหรับการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในเยอรมันคือ สนับสนุนให้พลเมืองตระหนักในทางประชาธิปไตยผ่านกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งได้บทเรียนที่ล้มเหลวจากระบบนาซี และต้องการแก้ไขด้วยความรับผิดชอบของพลเมืองเยอรมันที่จะไม่ให้เกิดลัทธิเผด็จการขึ้นซ้ำอีก

หลักการทั้ง ๓ ประการดังกล่าวมาข้างต้นจึงเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการปกครองตนเองอย่างยั่งยืนผ่านการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ซึ่งไม่เพียงจัดให้มีขึ้นในระบบโรงเรียน หรือระบบการศึกษาทุกช่องทาง แต่หากยังขยายไปสู่การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ภาคประชาสังคมอีกด้วย ซึ่งภาคส่วนที่ใหญ่นี้ มีมูลนิธิทางการเมืองซึ่งอยู่ใต้สังกัดของพรรคการเมืองที่มีจำนวนที่น้อย ส.ส.ในสภาตามกำหนดไว้ในกฎหมายให้ทำหน้าที่นี้ โดยได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งระบุไว้ชัดเจนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ของเยอรมันด้วย จึงทำให้การให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในเยอรมันเติบโตใหญ่และต่อเนื่อง เกิดขึ้นทุกภาคส่วนทั่วทั้งประเทศ ก่อให้เกิดความสำเร็จอย่างกว้างขวาง เมื่อรัฐบาลที่นำโดย คอนราด อาเดนาวร์ ประกาศในกลางทศวรรษ ๑๙๖๐ ว่า เยอรมันประสบความสำเร็จในแบบแผน ที่วางไว้ คือการให้การศึกษาใหม่ (re-education) ในแนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ซึ่งกลายเป็นเสาหลัก (pillar) สำคัญของความสำเร็จในการสร้างชาติเยอรมันใหม่ กระทั่ง ก่อให้เกิดการมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของการเป็นพลเมืองใหม่ที่สามารถเข้าร่วม ทางการเมืองได้อย่างมีวิจารณญาณ คือพลเมืองเยอรมันมีความฉลาดทางการเมือง ที่จะไม่ถูก ครอบงำและชี้นำจากอิทธิพลใด ๆ ได้อีกต่อไป ทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง อันส่งผลดีในทางเศรษฐกิจของชาวเยอรมันอีกด้วย

การประกาศความสำเร็จดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับปรากฏการณ์ความรุ่งโรจน์ ทางเศรษฐกิจ ที่ประเทศทั่วโลกให้ความสนใจ คือ ความสำเร็จทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในเวลา เดียวกัน ที่เรียกว่า เศรษฐกิจมหัศจรรย์ (Economic Miracle) ได้แก่ ไขปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำที่พอกพูนอยู่ในระบบสังคมอุตสาหกรรมของเยอรมัน และยังกีดกร่อน ศักยภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในหมู่ชนชั้นผู้ใช้แรงงาน หรือกรรมกรทั่วไปอีกด้วย การออกแบบระบบเศรษฐกิจใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ที่เรียกว่า ระบบเศรษฐกิจ การตลาดเพื่อสังคม ซึ่งหมายถึงการทำกิจกรรมหรือธุรกรรมทางเศรษฐกิจนั้น ต้องคำนึงถึง ประโยชน์ของสังคมก่อนผลประโยชน์ทางธุรกิจ ที่เป็นตัวกำไร อันเป็นการสร้างดุลยภาพ ของผลประโยชน์ทางธุรกิจของปัจเจก และผลประโยชน์ของสังคมใหญ่ให้ไปด้วยกันได้ และระบบดังกล่าวได้เป็นช่องทางและโอกาสให้เศรษฐกิจระดับปัจเจก ระดับครัวเรือน ในชุมชน ท้องถิ่น ได้เกิดขึ้นมากมาย จากทักษะและความสามารถที่บ่มเพาะไว้ในระบบการศึกษา เพื่อสร้างพลเมืองใหม่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เศรษฐกิจเยอรมันซึ่งเคยเป็น “คนป่วย ของยุโรป” ในช่วงดังกล่าว กลับผงาดขึ้นมารุ่งโรจน์ และเกิด SME ขึ้นมามากมาย ดังที่ เยอรมันให้ความสำคัญว่า “SME is the Back Bone of the Country” ความยากจนที่เคยมี และความเหลื่อมล้ำที่กดทับชนชั้นผู้ใช้แรงงานก็หายไป เกิดความเสมอภาคทางโอกาส ทั้งการศึกษา เศรษฐกิจ ทำให้คนเยอรมันมีความกระตือรือร้นทางการเมืองมาก และมีจุดยืน มีอุดมการณ์ทางการเมืองชัดเจน จึงเข้าร่วมทางการเมืองอย่างมีชีวิตชีวา

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ในสาธารณรัฐเกาหลี

สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) เป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ทางการเมืองไม่มั่นคง และเปลี่ยนแปลงตามอิทธิพลและอำนาจของระบบเผด็จการทั้งจากผู้นำทางสังคมและผู้นำทางทหาร ตั้งแต่ปี ๑๙๔๘-๑๙๘๘ รวมระยะเวลายาวนานถึง ๕๐ ปี แม้ว่าในช่วงปี ๑๙๔๘-๑๙๖๐ จะมี ประธานาธิบดีที่เป็นพลเรือน คือ ดร.ซิง มั่นรี วีรบุรุษผู้ร่วมต่อต้านญี่ปุ่นที่ยึดครองประเทศ เกาหลีในช่วง ๑๙๑๐-๑๙๔๕ แต่เขาก็มีรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อให้ได้ดำรงตำแหน่งตลอดกาล จึงได้รับการต่อต้านอย่างหนักทั้งจากประชาชนและฝ่ายค้าน กระทั่งนำไปสู่การรัฐประหาร

ในปี ๑๙๖๐ ซึ่งได้ประธานาธิบดีมาจากทหาร คือ นายพล ปักจุงฮี และมีประธานาธิบดีที่มาจากทหารอีกต่อเนื่องเป็นเวลาที่อยู่ภายใต้รัฐบาลเผด็จการทหารยาวนานถึง ๓๐ ปี จนกระทั่งปี ๑๙๙๒ เกาหลีใต้ไม่หวนกลับไปมีปฏิวัติรัฐประหารอีกเลย และสถาปนาระบบประชาธิปไตยที่มีผู้นำที่เป็นพลเรือนจนถึงปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญเกาหลีใต้ ประกาศใช้ครั้งแรกในปี ๑๙๕๘ และมีการปรับปรุงแก้ไขมาถึง ๙ ครั้ง ฉบับปัจจุบันประกาศใช้ในปี ๑๙๘๗ มี ๑๓๐ มาตรา ระบุชัดเจนว่า ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี “เป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยของปวงชน”

การพัฒนาการเมืองของประเทศเกาหลี ด้วยการมีสภาแห่งชาติและประธานาธิบดี เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารที่ผ่านการเลือกตั้ง การมีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง จึงมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติที่เป็นอิสระจึงมีความหมายในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงจากระบบเผด็จการทหาร สู่ ระบบประชาธิปไตยอย่างยิ่ง และกลายเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญไม่เพียงจัดการเลือกตั้งและกำกับดูแลพรรคการเมือง หากแต่ยังมีบทบาทเสริมสร้างความแข็งแกร่งของระบบประชาธิปไตยด้วยการพัฒนาด้านการให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างเข้มข้น จากที่ได้มีการก่อตั้งสถาบันพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Korean Civic Education Institute for Democracy – KOCEI) ขึ้นปี ๑๙๙๖ ซึ่งตั้งขึ้นภายหลังประเทศเกาหลีเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยที่มีพลเรือนดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี คือ นายคิม ยองซัม ในปี ๑๙๙๒ และสถาบัน KOCEI นี้ ก็ริเริ่มก่อตั้งและดำเนินการในยุคสมัยนี้เช่นกัน จึงทำให้แนวทางพัฒนาประชาธิปไตยในจุดเปลี่ยนสำคัญนี้ ได้วางรากฐานที่จะพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองให้เป็นวัฒนธรรมทางสังคมในสาธารณรัฐเกาหลีได้จนถึงปัจจุบัน

สถาบันให้การศึกษาทางการเมืองประชาธิปไตย (Korean Civic Education Institute for Democracy – KOCEI)

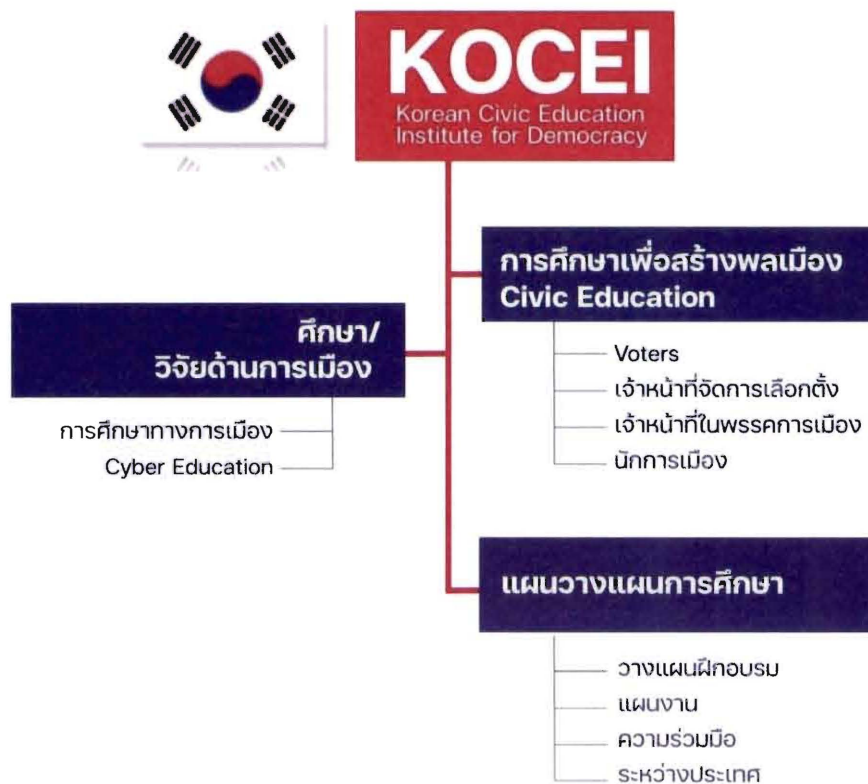
แนวคิดการจัดการศึกษาทางการเมืองประชาธิปไตย (Civic Education) ได้มีการริเริ่มขึ้นเมื่อ ๑๑ พฤศจิกายน ๑๙๙๒ ซึ่งระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในบทที่ ๑๕-๒ (Article ๑๕-๒ of Election Commission Acts) เนื่องจากเห็นว่าจำเป็นที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และวิธีที่คิดว่าสำคัญที่สุดคือ จิตใต้สำนึกของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ประชาชนต้องมีความรู้สึกเองว่าจะต้องมีส่วนร่วม การจะทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนี้ จึงจำเป็นต้องปลูกฝังความคิดนี้ให้กับผู้ที่มีสิทธิในการเลือกตั้ง ถ้าเจ้าของสิทธิมีความคิดว่าจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม เขาก็จะมีความคิดที่จะไปเข้าร่วมเองไม่ใช่การไปบังคับ จึงมีแนวคิดที่จะพยายามปลูกฝังในเรื่องจิตใต้สำนึกเพื่อชาติ เพื่อส่วนรวม เมื่อแนวคิดนี้ตกผลึกพร้อมกันแล้ว จึงได้จัดตั้งหน่วยงานทางด้านนี้ขึ้น

KOCEI จึงถูกจัดตั้งตามแนวคิดข้างต้นขึ้นในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๑๙๙๖ เป็นหน่วยงานบริหารด้านการให้การศึกษาทางการเมืองประชาธิปไตยแก่เจ้าหน้าที่ ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง แล้วจึงขยายออกไปถึงกลุ่มประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง

อย่างไรก็ดี เมื่อเริ่มก่อตั้งขึ้นในครั้งแรกนี้ สถาบัน KOCEI เป็นเพียงหน่วยงานที่ให้บริการทางวิชาการและการบริการทั่วไปเท่านั้น จนกระทั่งปี ๒๐๐๐ จึงได้ตั้งแผนกด้านการให้การศึกษาทางการเมือง (Political Education Division) และในปี ๒๐๐๙ ถึงปี ๒๐๑๓ ก็มีการจัดระบบและพัฒนาความก้าวหน้าขององค์กรเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ และเน้นให้ความสำคัญใน ๓ เรื่อง จัดระบบงานเป็น ๓ กรม ซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

- กรมวางแผนการศึกษา (Education Planning Department)
- กรมการให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education Department)
- กรมการศึกษาวิจัยระบบการเมือง (Political System Study Department)

โครงสร้างองค์กร KOCEI (KOCEI Organization)

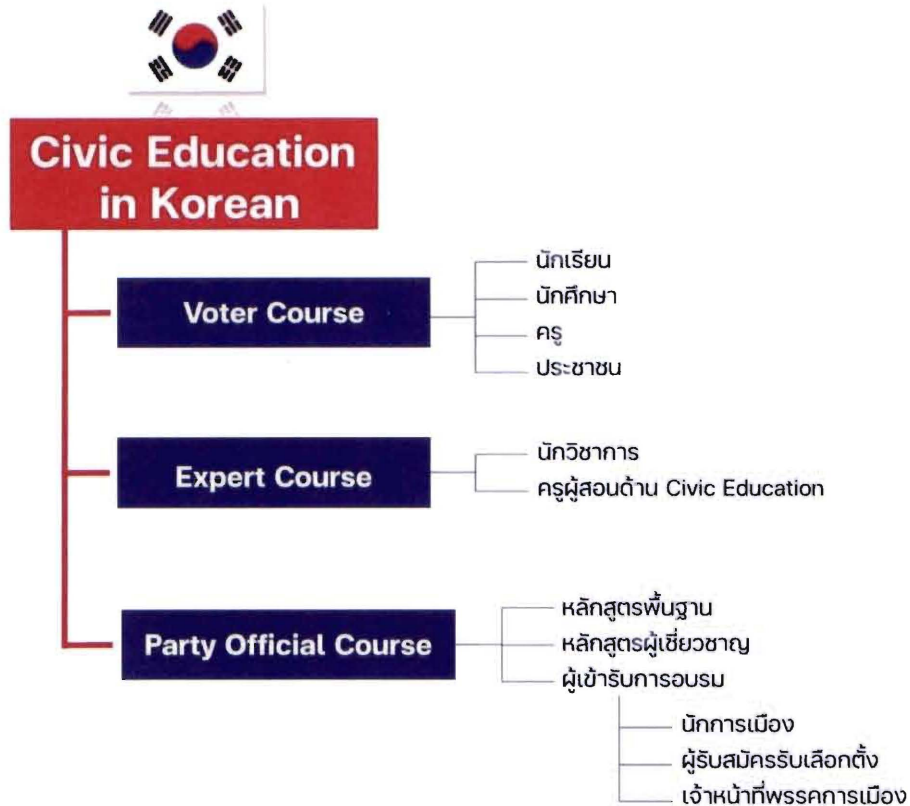
ภาพที่ ๖ โครงสร้างองค์กร KOCEI

สถาบัน KOCEI นับแต่ก่อตั้ง คือปี ๑๙๙๖ จนถึงปัจจุบัน ก็เป็นเวลา ๒๖ ปีแล้ว แต่เริ่มให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ให้เป็นทิศทางหลักที่โดดเด่นอย่างจริงจังในปี ๒๐๐๐ ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นของศตวรรษที่ ๒๑ และเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศประชาธิปไตยทั่วโลกหลายประเทศก็เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการวางแผนการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองใหม่ตามแบบเยอรมัน โดยมีเป้าหมายที่สร้างพลเมืองในแนวทางประชาธิปไตย ซึ่งจำเป็นต้องให้การศึกษาทางการเมืองอย่างถูกต้อง ทั้งในระบบการศึกษาและระบบการกล่อมเกลாத่างสังคมด้วย

การตั้งสถาบัน KOCEI จึงมุ่งหมายที่จะทลายความไม่รู้ (ignorance) ในเรื่องประชาธิปไตยในสังคมเกาหลีใต้ เพราะความไม่รู้จะทำให้ไม่สามารถเกิดการพัฒนาทางการเมืองได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศหากการเมืองขาดเสถียรภาพ และในการที่จะทำให้ประชาชนมีความรู้ มีจิตสำนึกเกี่ยวกับประชาธิปไตย ก็จำเป็นที่จะต้องมีการสอนและฝึกทักษะด้านการเมืองและประชาธิปไตยให้กับประชาชนและพลเมือง โดยมี **วิสัยทัศน์** คือ **การให้การอบรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่พลเมืองเพื่อความก้าวหน้าของสาธารณรัฐเกาหลี**

พันธกิจที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. การให้การอบรมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง
๒. การจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งอย่างมีอาชีพเพื่อให้เกิดสภาวะแวดล้อมใหม่เพื่อให้บรรลุพันธกิจดังกล่าวข้างต้น สถาบัน KOCEI ได้จัดให้มีหลักสูตรเพื่อฝึกอบรมหลากหลายระดับ ดังนี้ คือ

ภาพที่ ๗ Civic Education in Korean

๒.๑ หลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง (Election and Party official Course) จัดหลักสูตรให้การศึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง โดยมุ่งให้ความรู้ที่เกี่ยวกับกฎ และกฎหมายการเลือกตั้ง หรือระบบเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สิ่งสำคัญคือเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งที่ถูกกฎหมาย เพื่อจะปฏิบัติให้ถูกกฎหมาย ผู้ที่อยู่ในพรรคการเมืองจะได้เข้าใจที่ถูกต้อง โดยทั่วไปพรรคการเมืองจะขอให้ช่วยออกแบบโครงการให้ เช่น พรรคของพรรคการเมือง ระบบพรรคการเมืองสมัยใหม่ การใช้สื่อสมัยใหม่ ระบบออนไลน์ เพื่อที่พรรคจะนำไปสอนให้กับสมาชิกพรรคและอาสาสมัครใหม่เพิ่ม ซึ่งสถาบันก็จะจัดหาผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกให้เข้ามาร่วมสอนด้วย หลักสูตรที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งจะมี ๓ หลักสูตร คือ หลักสูตรสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้ง หลักสูตรสำหรับการหาเสียงในการเลือกตั้ง และหลักสูตรเกี่ยวกับผู้สมัครในบัญชีรายชื่อ ทั้ง ๓ หลักสูตรเน้นจุดประสงค์คือ อบรมให้ความรู้เพื่อที่จะไม่ไปทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการให้ความรู้ทางกฎหมายการเลือกตั้ง กฎหมายพรรคการเมือง และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง คือ

- กฎหมายการเลือกตั้งจะเกี่ยวข้องกับผู้มีสิทธิสมัครเข้ารับ การเลือกตั้งได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้ง จึงต้องเน้นให้มีความโปร่งใสและ ยุติธรรม
- กฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมือง คือ เน้นว่าจะทำอย่างไรให้พรรค การเมืองมีความเป็นประชาธิปไตย ให้พรรคมีการพัฒนาเป็นพรรคมวลชน และการใช้เงินของ พรรคการเมืองที่ถูกกฎหมายต้องทำอย่างไร เพื่อให้พรรคได้รับการยอมรับและเชื่อถือได้

๒.๒ หลักสูตรสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (Voters Course)

๒.๒.๑ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป ผู้ที่เพิ่งมีสิทธิไปเลือกตั้ง และผู้ทำงาน ถือว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้วนั้นจะเป็นกลุ่มคนที่จะทำให้การเมืองเปลี่ยนแปลงได้โดย ทันทีกับการใช้สิทธิและการลงคะแนนในการเลือกตั้ง กรอบในการเข้าถึงพลเมืองกลุ่มนี้เพื่อจะ บอกกล่าวให้เข้าใจถึงผลร้ายของการโกงเลือกตั้ง การซื้อสิทธิขายเสียง และการที่ได้นักการเมือง โกง นักการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย และให้เข้าใจในเชิงบริบททางการเมือง ว่า “เกาหลีใต้จะดี หรือเลวอยู่ที่ประชาชนเลือกนักการเมือง”

๒.๒.๒ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอนาคต เช่น เด็กประถม และมัธยมศึกษา ในภาคส่วนนี้กรอบของการเข้าหาประชาชนของ KOCEI จะมีข้อตกลงกับสถานศึกษาในระดับ มหาวิทยาลัย โดยมีการจัดอบรมหลักสูตรต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และหลักการ ประชาธิปไตยในหมู่นักศึกษาส่วนหนึ่ง และมีโครงการลงลึกลงไปถึงนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษา อันเป็นเป้าหมายความร่วมมือระหว่าง KOCEI กับมหาวิทยาลัยและโรงเรียน

โครงการต่าง ๆ ที่เปิดอบรมนั้น KOCEI ได้แสดงให้เห็นถึงเป้าหมายที่ ชัดเจนและเป็นโครงการที่ได้ผลตอบรับทั้งเชิงวิชาการและการบริหาร จึงถือเป็นกิจกรรมที่ องค์การภูมิใจที่ได้มีบทบาทสร้างความเข้าใจและสร้างเสริมทัศนคติที่ดีต่อการเมืองที่เป็น ประชาธิปไตยแก่เยาวชนไปจนถึงผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน

การทำงานของสถาบัน KOCEI ได้มีความร่วมมือโดยตรงกับหน่วย การเลือกตั้งในการจัดการอบรมในระดับท้องถิ่นด้วย ซึ่งในประเทศเกาหลีมีหน่วยเลือกตั้งทั้ง ส่วนกลาง ส่วนจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน คณะกรรมการในภาคส่วนต่าง ๆ เป็นผู้บริหารการเลือกตั้งโดยตรง ส่วน KOCEI จะได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจาก ผู้นำท้องถิ่นในการเข้าถึงประชาชน

นอกจากนี้ในระบบการศึกษาของประเทศ KOCEI ยังเป็นฝ่ายเข้าไป สนับสนุนด้านความรู้ทางการเมืองและประชาธิปไตย ซึ่งจัดเป็นความร่วมมือกับโรงเรียน

๒.๓ หลักสูตรสำหรับนักวิชาการ (Expert course) เพื่อให้ความรู้ทาง วิชาการแก่ครู-อาจารย์ ทางด้านการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

การจัดทำหลักสูตรต่าง ๆ เหล่านี้ก็เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกประชาธิปไตย และพัฒนาความสามารถของพลเมืองเกาหลีให้มีความรับผิดชอบต่อการเลือกตั้ง และสำหรับ

พัฒนาจิตใจที่จะบริการ (service mind) ในการบริการสาธารณะ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่บรรลุปเป้าหมาย ซึ่ง กกต.เกาหลี ได้วางเป้าหมายไว้ในอนาคตที่จะอบรมพลเมืองให้ได้ถึงปีละ ๑ ล้านคน

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ ในส่วนของการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับพลเมืองโดย KOCEI ได้มีเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาประชาธิปไตยอีกด้วย ผลที่ปรากฏคือ

๑) ประชาชนชาวเกาหลีทุกคนได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านประชาธิปไตยจากสถานศึกษา โดยหน่วยงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งของเกาหลีที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นความรู้ขั้นพื้นฐานสู่ประชาชน

๒) ก่อนการเตรียมความพร้อมของผู้สนใจที่จะเป็นนักการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องจัดให้มีหลักสูตรเตรียมเพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมือง เพื่อให้เป็นนักการเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจภายใต้รัฐธรรมนูญ และระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศเกาหลี

๓) กระบวนการเลือกตั้งในส่วนของการศึกษาในการเลือกศึกษาธิการเขตทุกระดับ และอธิการบดีของมหาวิทยาลัย เป็นหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยตรงในการจัดการเลือกตั้ง ให้ได้มาซึ่งตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย ที่ใช้องค์กรภายในหน่วยงานของตนเองเป็นหน่วยควบคุมการเลือกตั้ง

ซึ่งเป็นไปตามวิสัยทัศน์การเลือกตั้งของประเทศเกาหลีที่ว่า การเลือกตั้งที่สวยงาม ประเทศเกาหลีมีความสุข คนเกาหลีถูกปลูกจิตสำนึกในการไปใช้สิทธิทางการเมือง คือ ความรับผิดชอบต่ออนาคตของประเทศ ไม่ใช่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะกฎหมายบังคับ

เป็นที่น่าสังเกตว่า นับตั้งแต่ประเทศเกาหลีได้นำแนวคิดเรื่องการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) มาใช้เพื่อสร้างความต่อเนื่องและความเข้มแข็งให้แก่ระบอบการเมืองประชาธิปไตย พลเมืองมีความตื่นตัวในทางการเมืองมาก และมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมสูงยิ่ง พลเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการเมืองให้มีความโปร่งใส ดังจะเห็นได้ว่า นักการเมืองระดับนำของประเทศมีพฤติกรรมคอร์รัปชัน ถูกตัดสินให้จำคุก สร้างบรรทัดฐานทางการเมืองประชาธิปไตย ขณะเดียวกันที่ การเมืองมีความมั่นคง และมีความต่อเนื่อง ทำให้เศรษฐกิจที่อ่อนแอมายาวนาน ที่เกาหลีกลายเป็นคนป่วยแห่งเอเชีย ก่อนการมีระบอบประชาธิปไตย ก็กลับมาเป็นประเทศเกาหลีใต้ใหม่ที่สร้างเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดจากการค้นพบจุดแข็งของตัวเอง ทั้งทางด้านวัฒนธรรม และเทคโนโลยี เกาหลีก้าวออกจากความยากจนสู่ประเทศที่ก้าวหน้าและร่ำรวย พึ่งตนเองได้จากการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองใหม่ ที่มีอิสรภาพ ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันของพลเมือง

นอกจากนี้ เกาหลีใต้ยังสามารถส่งออกวัฒนธรรมประชาธิปไตยอันเป็นรูปธรรมที่ประสบความสำเร็จจากการเปลี่ยนประเทศเผด็จการทหาร สู่ประชาธิปไตยทางรัฐสภา สาธารณรัฐเกาหลีได้จัดตั้งสมาคมการเลือกตั้งโลก (Association of World Election Bodies- A-WEB)

ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ในประเทศ เป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสารกันระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่ด้านการบริหารจัดการเลือกตั้งทั่วโลก เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาประชาธิปไตยในมวลหมู่สมาชิก ซึ่งมีมากถึง ๑๐๖ องค์กร จาก ๑๐๒ ประเทศ โดยมีคำขวัญว่า “ประชาธิปไตยเต็บโตไปทั่วโลก” (Democracy to Go Around the World) ซึ่งประเทศสมาชิกล้วนมาจากประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนา การตั้งองค์กรดังกล่าวนี้ จึงทำให้สถานะของประเทศเกาหลีใต้มีความโดดเด่นยิ่งขึ้น ไม่เพียงด้านการปกครองประชาธิปไตย แต่ยังผลให้เศรษฐกิจเกาหลีใต้เติบโตขยายการส่งออกไปยังประเทศสมาชิกของ A-WEB ทั้งความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อันเป็นจุดเด่นที่ทำให้เกาหลีใต้ประสบความสำเร็จเป็นหนึ่งในประเทศแถวหน้าพัฒนาแล้ว

ความเป็น พลเมือง

มีส่วนร่วม ทางเศรษฐกิจ

ขจัดความยากจน
ลดความเหลื่อมล้ำ
เกิด SME ทั่วประเทศ

มีส่วนร่วม ทางสังคม

มีความรับผิดชอบต่อสังคม
มีความสามารถประดิษฐ์
คิดค้นนวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ
เป็นพลเมืองของสังคม
มีความอิสระ
มีวินัย
พึ่งตนเองได้/
มีความมั่นใจในตนเอง
มีสำนึกทางสังคม

มีส่วนร่วม ทางการเมือง

มีสำนึกทางการเมือง
มีวัฒนธรรมทางการเมือง
ไม่ถูกครอบงำ/
ชั้นนำทางการเมือง

ความสำเร็จจากประเทศทั้ง ๒ ที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาที่มีแนวคิด และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการสร้างพลเมืองให้เติบโตไปมีส่วนร่วมทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมนั้น จุดสำคัญที่เป็นแกนหลักให้การเมืองมีเสถียรภาพ มีเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง สังคมมีความสุขสามัคคี ทั้งจากสมาพันธรัฐเยอรมัน และสาธารณรัฐเกาหลี คือ การสร้างสังคมมั่นคงให้เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ (Human Security) ที่อยู่ภายในรัฐ และตัวมนุษย์ หรือพลเมืองในรัฐ คือ ที่จะเป็นตัวแปรทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกฎ กติกาทางการเมือง หรือรัฐธรรมนูญ และแน่นอน พลเมืองที่มาจากการศึกษาที่มีคุณภาพย่อมสามารถสร้างเศรษฐกิจได้ด้วยตัวเอง และเป็นผู้สร้างโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจได้อย่างดีเยี่ยม

บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลรายงานการพิจารณาศึกษา

รูปธรรมความสำเร็จในการใช้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองเป็นกลไกสำคัญในการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศเยอรมันภายใต้ระบอบประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมในยุคของคอนราด อเดนาวร์ให้ความสำคัญในการสร้างชาติด้วยการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองใหม่ที่มีเป้าหมายชัดเจนคือ พลเมืองมีความรับผิดชอบต่อตนเองและประเทศชาติ จึงเป็นตัวอย่างที่สำคัญ และทำให้ประเทศต่างๆ หันมาให้ความสำคัญกับการศึกษาในแบบฉบับของเยอรมัน ภายหลังกการรวมชาติที่ราบรื่น และใช้เวลาไม่นานภายหลังกการรวมชาติ ก็ทำให้เยอรมันประสบความสำเร็จและมีเศรษฐกิจที่รุดหน้า โดยไม่ละทิ้งการพัฒนาคนเยอรมันให้เป็น “พลเมือง” ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติในทุกสาขาอาชีพตราบจนปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่า ภายหลังกเยอรมันรวมชาติอีกครั้ง ในปี ๑๙๙๐ มีหลายประเทศได้มีการพลิกตัวปรับเปลี่ยนวิธีการสร้างพลเมืองของตนให้ฉลาดคิด ฉลาดทำ และฉลาดที่จะรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จึงได้เห็นการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งในยุโรป เอเชีย และแม้แต่ประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ประเทศในสหภาพยุโรปได้เอาแบบอย่างการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองเข้าสู่ระบบการศึกษา เช่นประเทศอังกฤษในยุคสมัยของนายกรัฐมนตรีโทนี แบลร์ ได้ชูประเด็นในการสร้าง “ความเป็นพลเมือง” เป็นนโยบายหลักของการปฏิรูปการศึกษา และต่อมาทำให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองแต่ละรัฐนั้นผนวกทิศทางให้สอดคล้องกับการรวมยุโรปให้เป็นเอกภาพซึ่งมีเยอรมันเป็นผู้นำ นั่นคือ การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย (Democratic Citizenship Education) ของยุโรป คือ การสร้างความเป็นพลเมืองของสหภาพยุโรป (European Citizenship) ซึ่งประเทศในสหภาพยุโรปต้องนำไปดำเนินการ

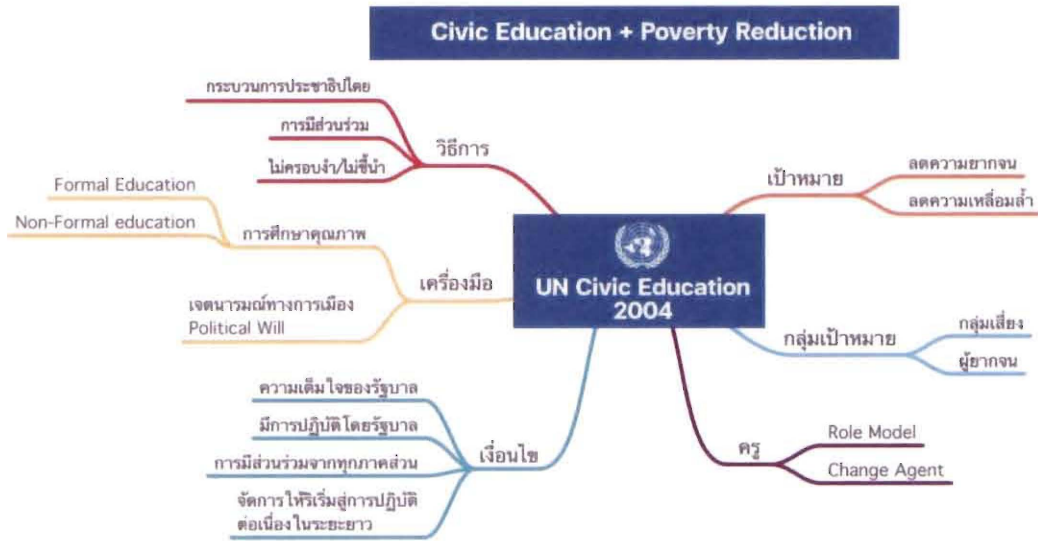
ประเทศในเอเชียที่เผชิญกับการปกครองเผด็จการมานาน เช่น เกาหลีใต้ เมื่อนำพาประเทศสู่ประชาธิปไตยด้วยการปฏิรูปการเมืองในปี ๑๙๘๗ ก็มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองเพื่อประชาธิปไตย (Korea Civic Education Institute for Democracy – KOCEI) ขึ้นในปี ๑๙๙๐ เพื่อพัฒนาพลเมืองเกาหลีให้อยู่ในกระบวนการประชาธิปไตยอย่างมีวัฒนธรรม และเกาหลีใต้ก็ประสบความสำเร็จอย่างงดงาม ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม จวบจนปัจจุบัน และเมื่อเกาหลีมีการเลือกตั้งการณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ ก็ใช้คำขวัญว่า “การเลือกตั้งสวยงาม ประเทศเกาหลีเป็นสุข” (Beautiful Elections – Happy Korea) ประเทศเกาหลีใต้จึงมีเสถียรภาพทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง จากการมีพลเมืองที่สร้างขึ้นอย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้ยังมีประเทศสิงคโปร์ในยุคของลีควนยู ก็มีนโยบายการศึกษาในการสร้างประชาชนของเขาให้เป็น “พลเมืองสิงคโปร์” และ “พลเมืองโลก” มุ่งพัฒนาคนสิงคโปร์ให้มี

ศักยภาพทำงานได้ทุกที่ในโลก พร้อม ๆ กับการพัฒนาเกาะสิงคโปร์ให้เป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ และการท่องเที่ยวของโลก ส่วนมาเลเซียในยุคของมหาธีร์ ได้มีโครงการ “ภูมิบุตร” เพื่อสร้างชุมชนชาวมาเลเซียมุสลิมให้เป็นพลเมืองที่มีศักยภาพท่ามกลางการแข่งขันทางเศรษฐกิจของโลกสมัยใหม่

ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการจัดตั้ง Civic Education Center ขึ้นเพื่อสร้างความ เป็นพลเมืองอเมริกัน (Americanization) ในสังคมที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นที่รวมอยู่ของความหลากหลายเชื้อชาติที่เข้าไปแสวงหาโอกาสและตั้งรกรากอยู่ในอเมริกา ความจำเป็นที่จะต้องสร้างความรู้สึกร่วมกันต่อชุมชน สังคม ประเทศ (Civic Engagement) ด้วยความรับผิดชอบตั้งแต่เด็ก จึงเป็นเรื่องจำเป็น ซึ่งเริ่มอย่างจริงจังภายหลังกการรวมชาติเยอรมันนั่นเอง

ยิ่งกว่านั้น องค์การระดับโลก เช่น องค์การสหประชาชาติ หรือ UN ก็เห็นความสำคัญในเรื่องการศึกษาในแนวทางนี้เช่นกัน และได้วางเป้าหมายในเรื่องการศึกษาเพื่อลดความยากจนไว้เป็นอันดับต้นเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ด้วย การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์การสร้างคนเพื่อลดความยากจนและเหลื่อมล้ำในสังคมเยอรมันด้วยการศึกษาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ในปี ๒๐๐๔ UN จึงได้มีแนวทางปฏิบัติด้านการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education Practical Guidance Note) เพื่อลดความยากจน อีกทั้งในปลายทศวรรษ ๒๐๑๐ UN ก็ได้ประกาศเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal) ไว้หลายเรื่อง แต่เรื่องที่สำคัญสุดและเป็นอันดับแรกคือ การแก้ปัญหาความยากจน นี่จึงเป็นความพยายามของประชาคมโลกที่ยังตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมและความยากจน จึงต่างเล็งเห็นว่าการศึกษามีคุณภาพเพื่อการสร้างพลเมืองของแต่ละรัฐ คือ การเตรียมความพร้อมคนให้เป็นพลเมืองผ่านระบบการศึกษาในทุกช่องทางด้วยกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งมีนัยในการสร้างความเปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์อย่างรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองและเศรษฐกิจเพื่อให้พลเมืองที่ถูกสร้างโดยระบบการศึกษาที่วางแนวไว้มีบทบาทและมีส่วนตั้งแต่ต้นในการสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ภาพที่ ๙ UN Civic education 2004

สาระหลักที่ UN ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเพื่อลดความยากจนด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป็นการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) เช่นนี้ก็เพื่อให้การศึกษาในแนวทางนี้ได้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างอำนาจที่มีประสิทธิภาพสำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติของพลเมืองในกระบวนการประชาธิปไตยและการพัฒนาทั้งในทางปัจเจกและในการรวมกลุ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองผ่านการบ่มเพาะและกล่อมเกลียดด้วยกลไกการศึกษา ก็เพื่อให้แน่ใจว่าทุกคน ทุกพื้นที่ ต่างอยู่ในสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนเป็นเจ้าของในการได้รับประโยชน์และมีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งการศึกษาเช่นนี้ไม่ทำให้การศึกษาแยกตัวออกจากสังคม แต่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ที่ต้องการผู้ดูแลปกป้องสังคมทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และทรัพยากรทางศีลธรรม (Moral resources)

การประกาศภารกิจเรื่องการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองสำหรับทุกคน (Civic Education for All) ของ UN ในปี ๒๐๐๔ เมื่อเริ่มต้นศตวรรษที่ ๒๑ (the Millennium Declaration and UNDP's Mandate) โดยเน้นย้ำภารกิจที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเสี่ยงและผู้ยากจน ซึ่งจำเป็นที่จะสร้างการเพิ่มโอกาสให้คนเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมได้รับประโยชน์ต่างๆ ของสังคมอย่างเท่าเทียม ซึ่งการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองนี้จะมีบทบาทและเป็นเสาหลักสำคัญในการลดความยากจน (fundamental pillar to reduce poverty)

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองกับการลดความยากจน (Civic Education and Poverty Reduction)

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองจึงเป็นสาระสำคัญที่มีเป้าหมายชัดเจนในการลดทอนความยากจนอย่างยั่งยืน (Sustained Poverty Reduction) และยิ่งจะก่อให้เกิดความสำเร็จของการพัฒนาตามเป้าหมายในสหัสวรรษ (the Millennium Development Goals – MDGs) ซึ่งจะเป็นบททดสอบ (Test) สำหรับประเทศกำลังพัฒนา (Developing Countries) ในการปฏิรูปทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Political and Economic Reforms) เพื่อปลดปล่อยพลังอันสร้างสรรค์ (creative energies) ของประชาชน และสำหรับประเทศที่พัฒนา (Developed Countries) แล้วทั้งหลาย ก็จะต้องสนับสนุนก้าวนี้ด้วยความช่วยเหลือและพันธกิจใหม่ (Neo Aid and Commitments) การบรรเทาหนี้และกฎกติกาการค้าที่ไม่เท่าเทียม

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง จึงเป็นการปฏิรูป “คน” ทุกระบบของสังคมไม่เพียงในระบบการศึกษาปกติ แต่ต้องอยู่ในทุกช่องทางของการให้การศึกษาทั้งที่เป็นทางการ (Formal Education) และไม่เป็นทางการ (Non-formal Education) เพื่อให้เข้าใจถึงการมีอำนาจที่สร้างการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวของพลเมือง การมีความรู้ที่เพียงพอ การมีทักษะและการมีทักษะที่จำเป็นในการที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการสร้างพลเมืองใหม่ในบริบทของสังคมและการเมืองประชาธิปไตย

องค์การสหประชาชาติ หรือ UN ได้วางเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองเพื่อลดความยากจนและขจัดความเหลื่อมล้ำให้ได้ประสิทธิภาพ คือ

๑. ความเต็มใจของรัฐบาลที่จะเป็นศูนย์กลางอำนวยความสะดวกให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาสู่การถกเถียงให้เป็นประเด็นร่วมทางการศึกษาของสังคม

๒. รัฐบาลไม่เพียงเป็นหุ้นส่วนในกรณีนี้ แต่หากเป็นผู้แสดงสำคัญในการมีอำนาจในการจัดการให้เกิดขึ้นได้

๓. ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องเข้าสู่กระบวนการนี้ด้วย

๔. ต้องจัดหาและสนับสนุนเพื่อให้เกิดการริเริ่มในเรื่อง “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” นี้ ให้นำไปสู่การปฏิบัติต่อเนื่องในระยะยาวการศึกษาเช่นนี้ จึงทำให้ทุก ๆ คนเติบโตเพื่อเป็นพลเมืองจากการเตรียมความพร้อมมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งมีระยะเวลายาวนานอย่างน้อยเกือบ ๒ ทศวรรษ สำหรับการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นประชาธิปไตย การใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม การแสดงออก การวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ และการแบ่งปันความคิด ข้อมูลความรู้ต่างๆ โดยปราศจากอคติและการครอบงำ ชื่นนำใดๆ จากระบบการศึกษาที่มีครูเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และเป็นตัวแบบ (Role Model) ของทั้งสังคมและตัวผู้เรียน

การจัดความยากจน : เป้าหมายแรกของการศึกษาไทย

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปอยู่แล้วว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและเป็นต้นทุนจำเป็นในการสร้างความมั่นคงของแต่ละปัจเจก และในภาพรวมของสังคม แต่สิ่งที่จำเป็นยิ่งกว่านั้น คือ “คุณภาพ” ที่อยู่ในการศึกษา ซึ่งจะมีผลต่อชีวิตของพลเมืองทุกคน ซึ่งการลงทุนทางการศึกษาจึงไม่เพียงการใส่เม็ดเงินลงในระบบ แต่หากต้องการความคุ้มค่าที่คงทนและมีประสิทธิภาพให้เกิดผลิตภาพในความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนที่จะสามารถดำรงอยู่ แก้ปัญหาได้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมไทยและสังคมโลก

การศึกษาของประเทศไทย ได้ถูกหยิบยกให้ขึ้นมาเป็นวาระแห่งชาติหลายครั้ง คือการปฏิรูปการศึกษา ตั้งแต่ทศวรรษ ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ จนกระทั่งภายหลังรัฐประหาร ๒๕๕๗ ก็มีการตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา แต่ผลข้อมูลจากการวิจัยในงานสัมมนาของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มองว่าการศึกษาไทยลงทุนมาก แต่คุณภาพยังไม่ถึงเป้าหมาย “และเรายังเห็นปรากฏการณ์จริงของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทั้งด้านโอกาสและคุณภาพ ซึ่งแน่นอน คือภาพของความยากจน และความเหลื่อมล้ำ ที่เกิดขึ้นมาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และจะยังรุนแรงเป็นปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองต่อไป หากยังไม่ได้รับการแก้ไขด้วยแนวคิดและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง โดยเฉพาะในการเตรียมคนไทยเข้าสู่ยุคเปลี่ยนผ่าน” กับโลกสมัยใหม่ที่เป็นโลกของความรู้ เทคโนโลยี และเศรษฐกิจฐานข้อมูล (data economy) ซึ่งจำเป็นที่จะต้องเตรียมสร้างตั้งแต่เด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองผู้เป็นเจ้าของความคิด ความรู้ ประเด็นทางสังคมการเมือง และอนาคตของประเทศ นั่นคือการปฏิรูป ด้วยการบ่มเพาะผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความคิดอิสระและสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง พึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ เพื่อให้ผลของการจัดความไม่รู้ทางการศึกษาจะนำไปสู่การจัดความยากจน ซึ่งเป็นเป้าหมายของการศึกษาของทั้งโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย

โดยตามปกติ ระบบการศึกษาไทยให้ความสำคัญกับการสร้างคนให้เก่งในทางวิชาชีพและวิชาการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดเศรษฐกิจที่อยู่ทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งการเรียนการสอนตามหลักสูตรโดยทั่วไปยึดหลัก “ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง” จึงมีลักษณะของการผูกขาดทั้งความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของผู้สอน ที่จะถ่ายทอดลงสู่ผู้เรียน จึงทำให้สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ขาดการปฏิสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถกเถียง ขาดอิสรภาพทางความคิดที่จะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์และหาทางออกร่วมกัน การศึกษาไทยจึงขัดกับหลักการประชาธิปไตยที่มีการส่งเสริมและฝึกฝนการใช้เสรีภาพและอิสรภาพทางความคิดของผู้เรียนหากแต่มีการครอบงำทั้งความรู้และความคิดจากครูสู่ผู้เรียน จากผู้ใหญ่สู่ตัวเด็ก ซึ่งสะท้อนการจำกัดพลังอันมากล้นของเด็กและเยาวชน ที่จะแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ อันจะก่อให้เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ๆ จากตัวผู้เรียน เกิดความมั่นใจและความภูมิใจในตัวเองที่จะมีพัฒนาการอย่างก้าวกระโดดจากการค้นพบตัวตนของตนเองในแต่ละวัน และแต่ละช่วงวัย ซึ่งควรเป็นพัฒนาการของการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ที่จะเติบโต

ทางความคิด ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนเอง มากกว่าจำจากครูเพื่อไปสอบ และเมื่อจบการศึกษาไปแล้วก็ทำอะไรไม่ได้ และไม่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

นอกจากนี้ การเรียนการสอนตามระบบการศึกษาไทยยังให้ความสำคัญกับคะแนนมากกว่าตัวความรู้ที่นำไปสู่ประสบการณ์จริง เด็กและเยาวชนไทยจึงสูญเสียเวลาไปกับค่านิยมที่ต้องเรียนให้ได้คะแนนสูง ๆ เพื่อที่จะได้เรียนสูง ๆ และสำเร็จการศึกษาดี ๆ มีงาน มีเงินมาก ๆ การบ่มเพาะเช่นนี้จึงทำให้เป็นการศึกษาที่ไม่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นเร็วและมากมาย ความรู้ที่เกิดในห้องเรียนจึงกลายเป็นเพียงข้อมูลเก่าที่ล้าหลัง ขณะที่ผู้จบการศึกษาก็ก้าวหลัง ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในทางสังคม ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ยิ่งกว่านั้น การเรียนการสอนที่ไม่ยึดโยงกับสังคมนอกห้องเรียน จึงทำให้ผู้เรียนขาดการปฏิสัมพันธ์กับสังคม ไม่เข้าใจและไม่มีชุดความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในสังคมใหญ่นอกห้องเรียน ไม่รู้จักบริบทของสังคมตนและสังคมโลก ผู้เรียนจึงถูกตัดขาดจากสังคมทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง ทั้งที่โรงเรียนเป็นสังคมจำลองจากสังคมใหญ่ที่ระบบการศึกษาจะต้องคอยป้อนและหล่อหลอมให้ผู้เรียนเข้าใจ และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม กระทั่งรู้และเข้าใจจนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขตั้งแต่ระดับชุมชนหมู่บ้าน และสังคมรอบตัวได้ จากการศึกษาไทยเน้นสนองต่อประโยชน์ของปัจเจกและละเลยประโยชน์ของสังคม การบ่มเพาะเช่นนี้ จึงทำให้คนไทยขาดจิตสำนึกต่อสังคม (Social Consciousness)

ความล้าหลังในวิธีคิดและการปฏิบัติของระบบการศึกษาดังที่เป็นอยู่ จึงเป็นระบบการศึกษาที่ อาจกล่าวได้ว่า มีแต่ความล้าหลังและไร้คุณภาพ สร้างการแข่งขันที่เห็นแก่ตัว ซึ่งเกิดจากระบบอำนาจนิยมและเผด็จการทางความคิดในระบบการศึกษา ซึ่งอยู่ในช่วงตรงข้ามกับกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งมีค่านิยมที่การแบ่งปันคุณค่าของความเป็นมนุษย์และความรับผิดชอบ ระบบการศึกษาเช่นนี้จึงยังสร้างความยากจนและความเลื่อมล้ำไม่สิ้นสุด เพราะผลิตภาพของทรัพยากรมนุษย์ไม่สามารถที่จะตอบโจทย์ของสังคมนอกโรงเรียนได้ ซึ่งไม่ว่าภาครัฐหรือธุรกิจล้วนต้องการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ถ้าคิดริเริ่ม รับผิดชอบ สูง และสามารถลงมือปฏิบัติได้ กระทั่งสามารถพึ่งพาตนเองและแก้ปัญหาได้

การจะเป็นเช่นนี้ได้ ระบบการศึกษาจำเป็นที่จะต้องสร้างแนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ให้เป็นทั้งเครื่องมือและเป็นสิ่งแวดล้อมใหม่ของผู้เรียน ทำให้ห้องเรียนเป็นที่ ๆ จะหล่อหลอมผู้เรียนให้เกิดความรู้จากการเป็นผู้ใช้เสรีภาพในการแสดงออก ตั้งคำถาม และแสดงเหตุผลในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก อย่างมีเหตุผล และกล้าที่จะประดิษฐ์คิดค้นตามความคิดและจินตนาการ และอยู่ในศีลธรรมของความเป็นมนุษย์ อันเป็นเสรีภาพที่จะสร้างการเติบโตอย่างมีวุฒิภาวะ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและภูมิใจเมื่อได้รับการยอมรับในสิ่งที่คิดและทำจากการใช้เสรีภาพอย่างสร้างสรรค์ และจะเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้เรียน และสังคมประเทศชาติในอนาคต เพราะเราได้สร้างนักคิด ผู้นำ และนักประชาธิปไตยไว้ตั้งแต่เด็กไปจนโต ซึ่งจะช่วยให้เขา

เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีวิจารณญาณและรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจ เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพในทางธุรกิจและเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก และขนาดย่อมได้จากความสามารถและความคิดริเริ่มของเขาเองเป็นฐานของการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อันเป็นตัวชี้วัดความสามารถและความสำเร็จของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital economy)

การใช้กระบวนการประชาธิปไตยในโรงเรียน จึงเป็นต้นทางของการปลดปล่อยให้ผู้เรียนมีอิสรภาพที่จะกล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนจึงควรเป็น “ศูนย์กลาง” ของการศึกษาเรียนรู้และเป็นเครื่องมือให้เขาได้พบศักยภาพใหม่ ๆ ในตัวของเขาเอง ซึ่งจะเป็นหน่ออ่อนของการสร้างนักคิดและนักวิทยาศาสตร์ที่สังคมไทยขาดแคลน อันเป็นต้นทุนของการพัฒนาและวิจัย ซึ่งควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนที่จะนำไปสู่ความรู้อีกมากมาย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเศรษฐกิจ นวัตกรรมในระยะยาว ซึ่งการฝึกฝนเช่นนี้ผู้เรียนจะไม่ถูกรอบงำจากการสอนในวิธีเก่า ๆ ที่ล้าหลังและปิดกั้นอิสรภาพของพลังอันสร้างสรรค์ที่เปี่ยมล้นของเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

การศึกษา คือ โอกาสที่เท่าเทียมระหว่างเมืองและระหว่างภูมิภาค

แม้ว่ารัฐจะระบุนให้มีการจัดการศึกษา และการจัดกองทุนเพื่อช่วยเหลือทางการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยงบประมาณที่สูงที่สุดเป็นอันดับต้น ๆ มาอย่างต่อเนื่องหลายรัฐบาลแล้ว แต่การบริหารการศึกษาที่มุ่งเน้นในส่วนกลาง และให้ความสำคัญกับเมืองหลวง เมืองใหญ่เป็นสำคัญ นี่จึงเป็นประเด็นของการรวมศูนย์อำนาจในการใช้ทรัพยากรทั้งหมดของประเทศอันเป็นปัญหารากฐานในการแบ่งสรรทรัพยากรในการพัฒนาประเทศ ที่ได้สร้างความยากจนและเหลื่อมล้ำมาตั้งแต่แรกเริ่มแผนพัฒนาชาติ ซึ่งมีการนำเอาทรัพยากรของประเทศส่วนใหญ่ไปลงที่ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม ทั้งในการเงินและทรัพยากรคน ในระบบการศึกษาที่เป็นไปเพื่อผลิตคนรับใช้ภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม และภาคราชการเป็นหลักใหญ่ ฉะนั้น ระบบการศึกษาของไทยก็เท่ากับว่าเอาทรัพยากรคนในชนบท ดึงเอาส่วนที่ดีที่สุดมาแทนที่จะสร้างส่วนที่ดีที่สุดเพื่อรับใช้ชนบท ก็เอามารับใช้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมและราชการมากกว่า ทำให้ชนบทเสียเปรียบและถูกละเลยในการพัฒนาทำให้ภาคชนบทอ่อนแอ เพราะทรัพยากรถูกแบ่งมาที่เมืองและทุ่มไปที่อุตสาหกรรม ไม่ใช่ภาคเกษตรและชนบทซึ่งเป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำเลี้ยงดูคนทั่วประเทศและยังส่งออกไปขายต่างประเทศอีกด้วย คนในชนบทจึงไม่มีอำนาจต่อรอง ภาคชนบทจึงขาดทรัพยากรคนที่มีความรู้และความสามารถ ทำให้ภาคชนบทและภาคเกษตรกลายเป็นภาคของคนยากจนกลายเป็นอาณานิคมของเมืองหลวง เมืองปริมณฑลและเมืองที่ใหญ่กว่า

การศึกษาจึงต้องออกแบบเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่นอกเมืองหลวงและเมืองใหญ่ ที่อยู่ในภาคเกษตรและแรงงานในอุตสาหกรรมที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ โดยจัดและออกแบบให้เป็นระบบการศึกษาที่สนองความต้องการของส่วนภูมิภาคและภาคชนบทเป็นการศึกษาที่สร้างคนให้สามารถทำงานในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมในชนบท

โดยการศึกษาต้องมีเป้าหมายที่จะมุ่งเป็นการศึกษาสำหรับส่วนท้องถิ่นและภูมิภาคอย่างแท้จริง กระบวนการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนต้องสามารถเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชนและสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ (Ownership) กับชุมชนของเขาเองด้วย เพราะแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน ระบบการศึกษาของประเทศจะต้องมีความแตกต่างหลากหลายกันไปตามสภาพภูมิประเทศ และทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งวัฒนธรรมต่าง ๆ ของแต่ละภูมิภาคซึ่งไม่เหมือนกัน เพื่อให้การศึกษาเป็นองค์รวมของการพัฒนาให้ชุมชนแต่ละพื้นที่ที่สามารถที่จะมีฐานของความสามารถในการพึ่งตนเองอย่างแท้จริง การพึ่งตนเองได้ของคนชนบทจะทำให้เขาเป็นอิสระในทางเศรษฐกิจและปลอดจากการครอบงำและถูกเอาเปรียบจากคนภายนอก โดยเฉพาะ การถูกครอบงำจากเมืองใหญ่ หรือเป็นอาณานิคมของเมืองใหญ่ การจัดการศึกษาจึงมุ่งที่ลดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองอีกด้วย คือ การศึกษาที่มุ่งสร้างโอกาสที่เท่าเทียมระหว่างเมืองและระหว่างภูมิภาค การจัดการศึกษาแบบใหม่จึงควรนำเอาเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และคนจากเมืองใหญ่ได้มีส่วนไปช่วยคนชนบทพัฒนาจากความรู้ที่แตกต่างเพื่อเป็นการพัฒนาชาติให้ไปด้วยกัน จะทำให้คนในทุกภูมิภาคมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองในการสร้างงานและพึ่งตนเอง ทำให้ชนบทสามารถรักษาระบบครอบครัวของตนเองได้รักษาชุมชนท้องถิ่นตัวเองได้ไม่ต้องแยกย้าย อพยพหรือทิ้งบ้านทิ้งเรือนไปเหมือนที่เป็นอยู่ปัจจุบัน หากทำได้เช่นนี้ ชนบทที่กล้าแกร่งก็จะมีกำลังเงินซื้อ การพัฒนาชนบท ชุมชนท้องถิ่นก็จะเป็นฐานที่ทำให้ภาคอุตสาหกรรมได้พัฒนาก้าวหน้า พึ่งตนเอง เพราะสามารถพึ่งตลาดภายในประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมโดยไม่ส่งเสริมและสร้างคนในชุมชนท้องถิ่น จึงทำให้เราต้องพึ่งตลาดภายนอก เน้นการส่งออก เพราะกำลังซื้อภายในมันขาด การพัฒนาในชุมชนท้องถิ่นจะเกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็ก อุตสาหกรรมครัวเรือนมากขึ้น ซึ่งเป็นทิศทางในการสร้างผู้ประกอบการใหม่ๆ ให้กระจายและขยายตัวให้มากและเร็วขึ้น และจะเป็นการเพิ่มผู้ประกอบการในระดับฐานรากชุมชนท้องถิ่น มากกว่าจะเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งสร้างคนไปเป็นแรงงานราคาถูก ซึ่งประชากรส่วนใหญ่จากภาคเกษตรก็จะกลายเป็นผู้ใช้แรงงานไปหมด ไม่ว่าจะถูกจ้างในเมืองหรือในท้องถิ่น สร้างสภาพความเหลื่อมล้ำและยากจนไม่จบสิ้น

เข็มมุ่งของการจัดการศึกษา จึงควรเป็นไปในทิศทางของการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ที่จะปลดปล่อยให้หลุดพ้นจากการครอบงำทางความรู้และทางเศรษฐกิจเพื่อให้มนุษย์ได้ดำรงชีพอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ไม่ใช้การศึกษาที่ลดทอนความเป็นมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

ระบบการเมืองและศึกษาที่ดำรงอยู่ประกอบไปด้วย โครงสร้างและพฤติกรรมที่ตกผลึกมานาน เป็นการยากที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้าง ข้อเสนอในการจัดการศึกษาใหม่จึงเน้นที่กระบวนการมากกว่าโดยเฉพาะในยุคปัจจุบันเด็กมีทางเลือกมากขึ้น จากการมีความรู้ข้ามรัฐด้วยเทคโนโลยี หรือ (Internet) เกิดขึ้นซึ่งอยู่นอกกระบวนการจัดการและควบคุมของรัฐ

การศึกษาแบบใหม่จึงมิใช่การจัดการแบบมีศูนย์กลางการควบคุมการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารยุคดิจิทัล และการประยุกต์ใช้ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นปัจจัยผลักดันให้ประชาชนมีทางเลือกที่จะรับรู้และเรียนรู้โดยตรงมากขึ้น โดยไม่ผ่านรัฐยุคสมัยปัจจุบันจึงเป็นสังคมที่รู้จักคิด คือ สังคมที่สร้างและบ่มเพาะให้เกิดพลเมืองที่มีความคิดอิสระ มีสติ และปัญญาในการพึ่งพาตนเอง พร้อมๆไปกับการพึ่งอิงพึ่งกันกับผู้อื่น คือ การจัดการตนเอง การปกครองตนเองและปกครองกันเองได้ อันเป็นครรลองของระบอบประชาธิปไตย เป็นสังคมที่ประกอบส่วนสร้างการรู้จักคิด การรู้ทำ คือลงมือปฏิบัติ และมีธรรม ไว้ในตัวพลเมืองของประเทศ คือ การมีปัญญาธรรม คารวะธรรม และสามัคคีธรรม ควรเป็นแก่นค่านิยมที่จะปลดปล่อยความอับจนทางปัญญา การหลุดพ้นจากความยากจนทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางโอกาสที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ไปสู่ความสุขที่ความสามารถและศักยภาพของแต่ละปัจเจกจะไปถึง และไปสู่ความสามัคคี (Solidarity) ทางสังคมได้ไม่ยาก

แนวทางการจัดการศึกษา ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำสำหรับประเทศไทย

๑. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) เป็นเครื่องมือในการปฏิรูปคนให้มีความเป็นพลเมือง ที่มีค่านิยมเรื่องเสรีภาพ เสมอภาค และความยุติธรรม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ และมีความรับผิดชอบที่พร้อมพอสำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทุกมิติของสังคม ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง อย่างรู้เท่าทันต่อระบบการเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการยกระดับคุณภาพคนให้มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและความยุติธรรม มีความรู้และเข้าใจในสังคมของตน และความเป็นไปของโลก เพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองจึงยึดโยงอยู่กับผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักก่อนส่วนตน การศึกษาในแนวนี้จะทำให้คนมีสำนึกในความเป็นเจ้าของท้องถิ่นตนและประเทศชาติที่พร้อมจะปกป้อง และเนื่องด้วยการศึกษานี้ เน้นการปลดปล่อยจากการครอบงำและชี้นำ ทั้งจากอำนาจรัฐและกระแสสังคม ก็จะช่วยเป็นช่องทางให้ผู้เรียนได้แสวงหาความคิด การค้นคว้า การประดิษฐ์คิดค้น เพื่อให้เกิดปัญญาในการพึ่งตนเอง จึงเป็นการส่งเสริมเสรีภาพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งจะทำให้สร้างประโยชน์ในระดับชุมชนท้องถิ่น จนถึงระดับชาติได้ เพราะคนเหล่านี้จะสามารถรังสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำลงไปได้มาก จากความสามารถของพลเมืองเอง

๒. การศึกษาฟรี มีคุณภาพถ้วนหน้าสำหรับเด็กทุกคน คือ การสร้างกลไกเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับเด็กทุกคน ไม่ว่าจะเป็เด็กปกติ เด็กพิการ เด็กพิเศษ รัฐต้องทุ่มเทจริงจังให้เด็กทุกคนได้รับความสะดวกและให้ความพร้อมที่จะอยู่ในระบบการศึกษาให้นานที่สุด เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ความสามารถ และวุฒิภาวะที่จะพึ่งพาตนเองและรับผิดชอบต่อสังคมได้

เด็กทุกคนต้องได้เรียนฟรีในทุกโอกาส และสถานที่ที่เด็กอยู่เป็นการเรียนฟรีที่มีคุณภาพตามรัฐธรรมนูญที่รับรองไว้ แต่ในความเป็นจริง เด็กหลุดจากระบบการศึกษาจำนวนมาก เพราะการศึกษาไม่ฟรีจริง ข้ำยังขาดคุณภาพ ซึ่งผู้ยากจน ด้อยโอกาส ขาดความพร้อม เช่น เสื้อผ้า เครื่องเขียน การเดินทาง และอาหาร เป็นต้น

๓. การจัดการศึกษาบนหลักแห่งการกระทำที่ทัดเทียมกัน (Equalization System) หรือเสมอภาคกัน เพื่อช่วยเหลือกลุ่มคน หรือพื้นที่ที่ยังอ่อนแอ หรือล้าหลังให้ตั้งตัว ตั้งไข่เพื่อคงอยู่และแข่งขันได้ หรือพัฒนาขึ้นมาให้ทัดเทียมกับกลุ่มคนหรือพื้นที่อื่น ๆ ได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการลดความเหลื่อมล้ำ โดยนัยนี้ รวมถึงความเจริญก้าวหน้าหรือความเจริญของเมืองให้ใกล้เคียงกัน โดยมีให้เมืองต่าง ๆ เกิดความเจริญเติบโตที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็ขนาดของเมือง ทั้งในแง่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ถนนหนทาง การคมนาคม ไฟฟ้า ประชากรความเป็นอยู่ รายได้ และการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น การพัฒนาเมืองในแนวทางนี้จะเอื้อต่อการจัดการศึกษาในระดับภูมิภาคหรือท้องถิ่นให้มีระดับทัดเทียมแต่ละเมือง ไม่เกิดช่องว่างทางการศึกษาและเศรษฐกิจ

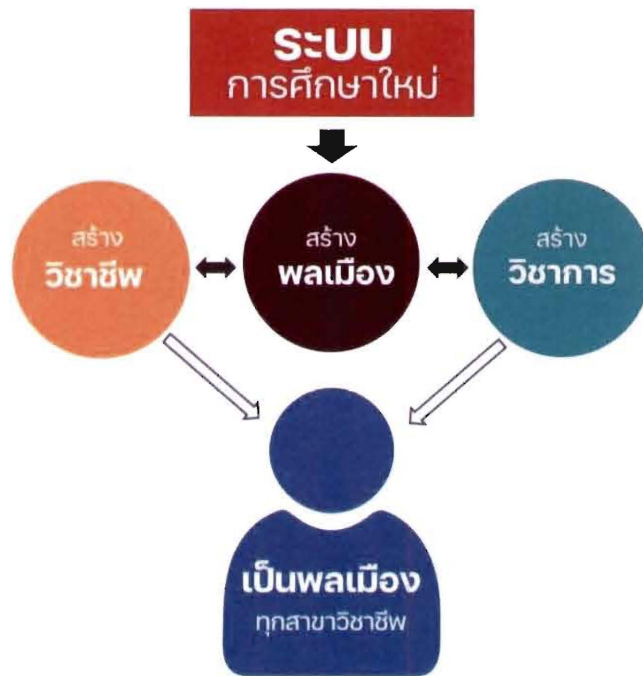
๔. การจัดการศึกษาควรคำนึงถึงการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในระดับภูมิภาคหรือท้องถิ่นเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาจึงต้องการการออกแบบที่สนองตอบต่อความต้องการของพื้นที่เป็นสำคัญ คือ การศึกษาเพื่อท้องถิ่นสำหรับแต่ละภูมิภาคที่แตกต่างกัน เพื่อตระหนักในศักดิ์ศรี คุณค่า และอัตลักษณ์ของความเป็นมนุษย์ในทุกพื้นที่ที่จะทำให้คนในทุก ๆ ที่ได้บรรลุถึงศักยภาพ และความสามารถที่จะปกครองตนเอง และจัดการตนเองได้ การศึกษาจึงควรเป็นไปตามสภาพภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้คนในชุมชนท้องถิ่นได้มีสถานที่เรียนที่เพียงพอ และได้เรียนตามภูมิสังคมของตนเอง และยึดโยงกับชุมชนของตน ซึ่งจะเป็พื้นฐานการพัฒนาความสามารถที่เพิ่มมากขึ้นต่อไปได้ การศึกษาเช่นนี้จึงรักษาภูมิปัญญา อัตลักษณ์ และความแข็งแกร่งของพื้นที่ชุมชนทั่วประเทศไว้ได้ โดยที่คนในท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ต้องอพยพไปเรียนในเมืองใหญ่ที่ห่างไกล และยังเป็น การสิ้นเปลืองทรัพยากรส่วนตนมากขึ้น และทำให้เสี่ยงต่อการเข้าไม่ถึงการศึกษา หรือไม่สามารถที่จะอยู่ในการศึกษาอย่างต่อเนื่องได้ ซึ่งจะยิ่งตอกย้ำความยากจนและความเหลื่อมล้ำมากขึ้น การศึกษาเพื่อท้องถิ่นยังเป็นการรักษาความเป็นมาของท้องถิ่นที่มีที่มาจากประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และภูมิศาสตร์ที่มั่นคง มีทุนทางสังคมที่มีความต่อเนื่อง คือมีการพัฒนาและปรับตัวในท้องถิ่น (Localization) ไม่ถูกกลืนสลายหายไปกับโลกสมัยใหม่ที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ (Globalization)

๕. การปฏิรูปครู คือ การปฏิรูปการศึกษาในการผลิตสร้างครูทั้งระบบ เนื่องจากครูคือต้นทางและตัวแบบ (Role Model) ของเด็กๆ และเยาวชนในระบบการศึกษา ที่รัฐมอบบทบาทให้ทำการกล่อมเกล่าเยาวชนของชาติ ผ่านกระทรวงศึกษาธิการด้วยงบประมาณที่สูง และบุคลากรจำนวนมากที่ทำหน้าที่สนับสนุน กำกับ และควบคุมทิศทางการศึกษาที่ส่งลงไปให้ตัวเด็กในสถานศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมของเด็กว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใด เพราะเด็กและคนไทย คือผลผลิตทางการศึกษาที่รัฐจัดทำ ด้วยเหตุผลนี้ จำเป็นที่

จะต้องปฏิรูปที่ตัวหลักสูตร การเรียนการสอนของครู เพื่อสร้างครูที่มีคุณภาพ เพื่อไปสร้างเด็กที่มีคุณภาพ สร้างการศึกษาที่มีคุณภาพให้เยาวชนคนที่จะมีความคิดริเริ่ม กล้าสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และปรับตัวแก้ปัญหาพร้อมกับสังคมได้ ไม่ใช่การศึกษาในแบบเดิมที่ต้องจำตามครูบอก คือสอนให้จำแล้วนำไปสอบ แต่เปลี่ยนไปทางคุณภาพ คือ สอนให้ทำ นำให้คิด รู้จักดัดแปลงจึงจะปลดปล่อยทั้งครูและเด็กไทยให้หลุดจากการจอบจำของระบบการศึกษาที่ผ่านมา และเป็นอยู่ ซึ่งเป็นระบบเผด็จการและอำนาจนิยมที่แฝงฝังอยู่ในการศึกษาไทย การปฏิรูปครูจึงเป็นการปลดปล่อย (decolonize) อาณานิคมทางจิตวิญญาณของครูที่เคยขึ้นกับระบบความคิดเดิม แต่ระบบการศึกษาต้องการความเป็นอิสระ และเป็นพี่ฝึกฝนการใช้เสรีภาพในการแสดงออก การใช้ความคิด อย่างมีวิจารณญาณ มีเหตุผล จนเป็นวัฒนธรรมของสังคม

๖. การพัฒนาการเรียนการสอนเสริมด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ของผู้เรียน นอกจากการสอนในแบบปกติ (Offline) ซึ่งมีหลายรูปแบบ ทั้งแบบการสอนผ่านทีวีทางไกล การสอนผ่าน Online อันเนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่ห่างไกล ครูขาดแคลน หรือเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด COVID-๑๙ ต่าง ๆ เหล่านี้ และยังมีอีกหลายพื้นที่ที่ระบบ internet (digital divide) และไฟฟ้าไม่ทั่วถึงก็ไม่ใช่ข้อปิดกั้นโอกาสและสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเสมอภาคกัน โดยเฉพาะเมื่อจำนวนเด็กลดลง ทั้งจากการเกิด และการย้ายถิ่นของพ่อแม่ รัฐก็มีหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้ถึงเด็กทุกคนถ้วนหน้า แม้ในพื้นที่ห่างไกล โดยไม่จำเป็นต้องยุบโรงเรียนในชุมชนหมู่บ้าน เพราะโรงเรียนเป็นสัญลักษณ์ของการศึกษาที่ทำให้คนเจริญงอกงาม (Education is Growth) การยุบโรงเรียนคือการลดทอนความสำคัญการศึกษาของท้องถิ่น รวมทั้งคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

๗. การศึกษาเพื่อลดความยากจนและเหลื่อมล้ำต้องเป็นไปในทิศทางการศึกษาที่มีคุณภาพ คือ การเรียนที่มีใช้เพื่อการสอบ แต่เพื่อการใช้ชีวิตที่คิดเป็น สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ และแก้ปัญหาดตนเองได้ ที่สำคัญการพึ่งพาตนเอง จัดการตนเองได้ไม่เป็นภาระของสังคม เพื่อการเป็นการอิสระในทางเศรษฐกิจและการเมือง กระบวนการเรียนรู้ทางการศึกษา คือการมุ่งสู่คุณภาพไม่ใช่คุณวุฒิเชิงปริมาณ

ภาพที่ ๑๐ ระบบการศึกษาใหม่

การศึกษาในแนวทางใหม่จึงไม่เพียงสร้างให้ผู้เรียนเก่งในทางวิชาชีพและวิชาการเท่านั้น แต่หากยังจำเป็นต้องสร้างความเป็นพลเมืองร่วมด้วย เพื่อให้เกิดสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ไม่เป็นเพียงคนเก่งและมีความสามารถในการหาประโยชน์ใส่ตัวแต่ลำพัง หากแต่ต้องมี คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่พร้อมที่จะลุกขึ้นมาปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของ สังคมและประเทศชาติ และรู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างอารยะ (civilized conflict) เพื่อสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (solidarity) ในการรู้จัก สามัคคี ในการรักษาสังคมให้ มั่นคงและให้การเมืองมีเสถียรภาพ ซึ่งจะยังผลให้เศรษฐกิจไทยมีความก้าวหน้าต่อไปได้ด้วยพลัง จากการสร้างพลเมืองใหม่ด้วยการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในแนวทางประชาธิปไตย

การสร้างการศึกษาในแนวทางที่จะลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้วยการศึกษาที่มี คุณภาพ สร้างคนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถที่จะพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ และร่วม รับผิดชอบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเมืองอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องลงทุนไม่เพียง ด้วยงบประมาณ หากแต่ต้องลงแรงด้วยเจตจำนงทางการเมือง (Political Will) ร่วมด้วยเป็น สำคัญ เราจึงจะเห็นการพึ่งตนเองและเป็นอิสระได้ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกษม วัฒนชัย. ปาฐกถาพิเศษ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน, นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๙.
- โกวิทย์ พวงงาม. มองมุมใหม่การบริหารท้องถิ่น : ประสบการณ์เรียนรู้จากต่างประเทศสู่ไทย, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), กรุงเทพฯ: เสมาธรรม; ๒๕๕๖.
- ทวี แจ่มจำรัส. “การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย ที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือช่วยเหลือกัน”, มติชน กรอบข่าย, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๔.
- ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (พิมพ์ครั้งที่ ๔). กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๕๘.
- ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร. ไปดู Civic Education ที่เยอรมัน. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๕๔.
- ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร. พลเมือง สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๕๘.
- นักศึกษาหลักสูตรการพัฒนาการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง รุ่นที่ ๗ (พตส.๗). รายงานประกอบการศึกษาดูงานต่างประเทศ, สาธารณรัฐเกาหลี. ระหว่างวันที่ ๘-๑๕ เมษายน ๒๕๕๙.
- รายงานพิเศษ “กสศ.รายงานความเหลื่อมล้ำภาคเรียนที่ ๒/๒๕๖๓ ซีเควิต-๑๙ ยังส่งผลกระทบต่อครัวเรือน”, สยามรัฐ, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๔.
- วิชัย ตันศิริ ชัยอนันต์ สมุทวณิช Canan Atilgan และทิพย์พาพร ตันตีสุนทร. แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย Civic Education. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๕๗.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ. สังคมธรรมาธิปไตย. ปทุมธานี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๖๐.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. กฎหมายพื้นฐาน (Basic Law) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เพรส จำกัด, ๒๕๕๑.
- Judith V. Torney, A. N. Oppenheim and Russell F. Farnen. **Civic Education in Ten Countries.** Stockholm : Almqvist & Wiksell International, 1975.

United Nations Development Programme Bureau for Development Policy
Democratic Governance Group. **Civic Education Practical Guidance**
Note. UNDP. April 2004.

Viola B. Georgi (ed.). **The Making of Citizens in Europe: New Perspectives on
Citizenship Education**. Bonn : bpb Bundeszentrale für politische Bildung ,
2008.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๔๑) เพลิน (กรุงเทพฯ: พีเพรส จำกัด)

วิชัย ตันสิริ (๒๕๕๑) วัฒนธรรมพลเมือง (กรุงเทพฯ , สถาบันนโยบายศึกษา)

เศรษฐา ทวีสิน ศักยภาพประเทศ...เริ่มต้นที่ห้องเรียน , change , กรุงเทพธุรกิจ , Big Week
อรรถสิทธิ์ ผานแก้ว “แผนพัฒนาการเมืองไทย” เพราะคนไทยและความรู้ทางการเมืองของคนไทย
เอกสารประกอบการสัมมนา วันสถาปนาสภาพัฒนาการเมือง ๓๐ มกราคม ๒๕๕๙
ณ. โรงแรมราม่า การ์เดนส์ กรุงเทพฯ จัดโดยสภาพัฒนาการเมือง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๕๗) แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย
(กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ปาฐกถาเรื่อง “การจัดกระบวนการเรียนรู้วิถีประชาธิปไตยสู่ประชาชน”
จัดโดยสภาพัฒนาสถาบันนโยบายศึกษา ณ ห้อง กมลมาศ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ
วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖

Amy Gutmann. (1999). **Democratic Education**. (New Jersey: Princeton University
Press).

Brain M. Puaca. (2009). **Learning Democracy : Education Reform in West
Germany. 1945-1965**. (New York: Berghahn Book).

Canan Atilgan. (๒๕๕๗). **แนวทางการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย**.
(กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา).

Federal Agency for Civic Education. สืบค้นจาก <https://www.bpb.de/die-bpb/138852/federal-agency-for-civic-education>.

John Lyons, analyst, Paulo Freire’s Educational Theory. สืบค้นจาก:
<https://www.newfoundations.com/GALLERY/Freire.html>. August 21, 2014.

Murray Print and Dirk Lange (eds.). (2012). **Schools, Curriculum and Civic
Education for Building Democratic Citizens**. (Netherlands : Sense
Publishers).

Stanford Encyclopedia of philosophy. สืบค้นจาก: <https://plato.stanford.edu/>
(๙ ธันวาคม ๒๕๖๓).

William Green Wood (1965). อังโน มยรี อนุমানราชชน. (๒๕๕๖). นโยบายสาธารณะ.
(กรุงเทพฯสำนักพิมพ์เอ็ดเปอร์เน็ต).

คริส เบเคอร์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (๒๕๕๗). ประวัติศาสตร์ร่วมสมัย. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มติชน)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐. สืบค้นจาก
: http://www.soc.go.th/?page_id=11102. (๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๓).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำสั่งแต่งตั้ง

คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
ที่ ๒/๒๕๖๒

เรื่อง ตั้งคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ได้พิจารณาและมีมติตั้งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑) โดยมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทู้กิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมโอกาส สิทธิ ความสามารถ การเข้าถึงทรัพยากร ความเท่าเทียม การเติบโตอย่างมีส่วนร่วม การเข้าถึงบริการ สวัสดิการ ของประชาชนและชุมชน เพื่อบรรณาการในการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมทั้งติดตามการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นั้น

อาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ ประกอบกับในคราวประชุมคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ วันจันทร์ที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำขึ้น โดยให้คณะอนุกรรมการประกอบด้วย

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๑. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์
๒. นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์
๓. นายอำพล จินดาวัฒนะ

ประธานที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

ที่ปรึกษา

คณะอนุกรรมการ

๑. นายพลเดช ปิ่นประทีป
๒. นายธานี สุโขทัย
๓. พลเอก ธงชัย สารสุข
๔. พลเอก สกล ชื่นตระกูล
๕. นายรุจขรินทร์ ทองใหญ่
๖. นายสมพันธ์ เตชะอธิก
๗. นายวันชัย บุญประชา
๘. นางวณี ปิ่นประทีป

ประธานคณะอนุกรรมการ

รองประธานคณะอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงมณี เลาวกุล อนุกรรมการ
 ๑๐. นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์ อนุกรรมการ
 ๑๑. นางปรีดา คงแป้น อนุกรรมการและเลขานุการ
 ๑๒. นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

๒. จัดทำผลการศึกษา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๗๗

๓. สนับสนุนข้อมูลงานวิจัยและงานวิชาการที่เกี่ยวข้องสำหรับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

๔. รายงานผลการศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการ

๕. ปฏิบัติงานอื่น ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

(นายสังสิต พิริยะรังสรรค์)

ประธานคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
ที่ ๒๙/๒๕๖๓

เรื่อง ปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

ตามที่คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ได้มีคำสั่ง
ที่ ๒/๒๕๖๒ เรื่อง ตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ นั้น

เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหน้าที่
และอำนาจของคณะกรรมการ ตลอดจนดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง อาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับ
การประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ และระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการ
ซึ่งมิใช่กรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับมติที่ประชุมคณะกรรมการการแก้ปัญหา
ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๓ วันจันทร์ที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ให้ปรับปรุง
คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ที่ ๒/๒๕๖๒ ดังนี้

ที่ปรึกษาอนุกรรมการ

๑. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์
๒. นายอำพล จินดาวัฒนะ

ประธานที่ปรึกษา
ที่ปรึกษา

คณะกรรมการ

๑. นายพลเดช ปิ่นประทีป
๒. นายธานี สุโขทัย
๓. พลเอก ธงชัย สารสุข
๔. พลเอก สกล ชื่นตระกูล
๕. นายสมพันธ์ เตชะอธิก
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงมณี เลาวกุล
๗. นายรุจชรินทร์ ทองใหญ่
๘. นางวณี ปิ่นประทีป
๙. นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์

ประธานอนุกรรมการ
รองประธานอนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ

๑๐. นายปาลิต วรพงษ์พิบูลย์

อนุกรรมการ

๑๑. นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์

อนุกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการ มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

๒. จัดทำผลการศึกษา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๗๗

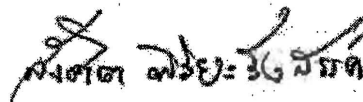
๓. สนับสนุนข้อมูลงานวิจัยและงานวิชาการที่เกี่ยวข้องสำหรับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

๔. รายงานผลการศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการ

๕. ปฏิบัติงานอื่น ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายสังคีต พิริยะรังสรรค์)

ประธานคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
ที่ ๓๙/๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เป็นการเพิ่มเติม

ตามที่คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ได้มีคำสั่งที่ ๒/๒๕๖๒ เรื่อง ตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ และคำสั่งที่ ๒๙/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓ เรื่อง ปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ นั้น

เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ตลอดจนดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงอาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ และระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการ ซึ่งมีใช้กรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับมติของที่ประชุมคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ครั้งที่ ๒๘/๒๕๖๓ วันจันทร์ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓ แต่งตั้งอนุกรรมการและที่ปรึกษาอนุกรรมการ เป็นการเพิ่มเติม ดังนี้

ที่ปรึกษาอนุกรรมการ

๑. นายไชยวัฒน์ สุโขทัยน

ที่ปรึกษา

คณะอนุกรรมการ

๑. นางสาวมณฑลกาญจน์ คำผิว

อนุกรรมการ

๒. นายเศรณี พงษ์พันธุ์

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายสังสิต พิริยธรรค์)

ประธานคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา

คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
ที่ ๔๕/๒๕๖๓

เรื่อง ปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

ตามที่คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ได้มีคำสั่งที่ ๒/๒๕๖๒ เรื่องตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ คำสั่งที่ ๒๙/๒๕๖๓ เรื่องปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ และคำสั่งที่ ๓๙/๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ (เพิ่มเติม) นั้น

เนื่องจากนายสมพันธ์ เตชะอธิก อนุกรรมการ ได้ลาออกจากคณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๓ จึงอาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ และระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการซึ่งมิใช่กรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้ปรับปรุงคำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ที่ ๒/๒๕๖๒ คำสั่งที่ ๒๙/๒๕๖๓ และคำสั่งที่ ๓๙/๒๕๖๓ ในส่วนขององค์ประกอบคณะกรรมการ ดังนี้

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๑. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์
๒. นายอำพล จินดาวัฒนะ
๓. นายไชยวัฒน์ สุโขทัยน

ประธานที่ปรึกษา
ที่ปรึกษา
ที่ปรึกษา

คณะกรรมการ

๑. นายพลเดช ปิ่นประทีป
๒. พลเอก ธงชัย สาระสุข
๓. พลเอก สกล ชื่นตระกูล
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงมณี เลาวกุล
๕. นางวณี ปิ่นประทีป
๖. นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์
๗. นายรุจชรินทร์ ทองใหญ่
๘. นายปาลิต วรพงษ์พิบูลย์

ประธานคณะกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ

๙. นางสาว...

๙. นางสาวมณฑลภัทราภรณ์ คำผิว
๑๐. นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์
๑๑. นายเศรณี พงษ์พันธุ์
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

อนุกรรมการ
อนุกรรมการและเลขานุการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สั่ง ณ วันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายสังคีต พิริยะรังสรรค์)

ประธานคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
ที่ ๒๕/๒๕๖๔

เรื่อง ตั้งอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา (เพิ่มเติม)

ตามที่คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ได้มีคำสั่ง
ที่ ๒/๒๕๖๒ เรื่องตั้งคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ คำสั่งที่ ๔๕/๒๕๖๓ เรื่องปรับปรุงคำสั่งตั้ง
คณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๓ นั้น

เพื่อให้การทำงานของคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงอาศัยอำนาจตามความ
ในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ และระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้ง
อนุกรรมการซึ่งมีใช้กรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับมติที่ประชุมคณะกรรมการ
การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๔ (ครั้งที่ ๖๓) วันจันทร์ที่ ๒๑ มิถุนายน
๒๕๖๔ จึงมีมติตั้ง นางทิพย์พาพร ดันตีสุนทร เป็นอนุกรรมการเพิ่มเติม

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายสังคิต พิริยะจรัสสรรค์)

ประธานคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
ที่ ๓๗/๒๕๖๔

เรื่อง ปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

ตามที่คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ได้มีคำสั่งที่ ๒/๒๕๖๒ เรื่องตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๒ คำสั่งที่ ๒๙/๒๕๖๓ เรื่องปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ คำสั่งที่ ๓๙/๒๕๖๓ เรื่อง ตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ (เพิ่มเติม) และคำสั่งที่ ๒๕/๒๕๖๔ เรื่องตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ (เพิ่มเติม) นั้น

เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ตลอดจนดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง จึงอาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ และระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการ ซึ่งมีใช้กรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับมติที่ประชุมของคณะกรรมการ ครั้งที่ ๒๘/๒๕๖๔ วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ ให้มีการปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการ ดังนี้

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๑. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์
๒. นายอำพล จินดาวัฒนะ
๓. นายไชยวัฒน์ สุโชติายน

ประธานที่ปรึกษา
ที่ปรึกษา
ที่ปรึกษา

คณะกรรมการ

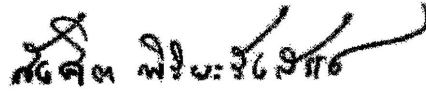
๑. นายพลเดช ปิ่นประทีป
๒. พลเอก ธงชัย สารสุข
๓. พลเอก สกล ชื่นตระกูล
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงมณี เลาวกุล
๕. นางวณิ ปิ่นประทีป

ประธานคณะกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ
อนุกรรมการ

/๖. นางรัตนา...

๖. นางรัตนา สมบูรณ์วิทย์	อนุกรรมการ
๗. นายรุจชรินทร์ ทองใหญ่	อนุกรรมการ
๘. นางทิพย์พาพร ตันตีสุนทร	อนุกรรมการ
๙. นางสาวพัชรา อุบลสวัสดิ์	อนุกรรมการ
๑๐. นายปาลิต วรพงษ์พิบูลย์	อนุกรรมการ
๑๑. นางสาวมณฑลกาญจน์ คำผิว	อนุกรรมการ
๑๒. นายเศรษฐี พงษ์พันธุ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายสังคีต พิริยะรังสรรค์)

ประธานคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
ที่ ๑/๒๕๖๕

เรื่อง ตั้งอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

ตามที่คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ได้มีคำสั่งที่
๓๗/๒๕๖๕ เรื่องปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้
ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ นั้น

เพื่อให้การทำงานของคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงอาศัยอำนาจตามความ
ในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๘ และระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้ง
อนุกรรมการซึ่งมีใช้กรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับมติที่ประชุมคณะกรรมการ
การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ วันจันทร์ที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๕ จึงมี
มติตั้ง นายประสาร มฤคพิทักษ์ เป็นอนุกรรมการแทนนายเศรษฐี พงษ์พันธุ์

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(นายสังคีต พิริยะรังสรรค์)

ประธานคณะกรรมการ
การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา

คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
ที่ ๒๖/๒๕๖๕

เรื่อง ตั้งแต่งที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา (เพิ่มเติม)

ตามที่คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ได้มีคำสั่งที่
๓๗/๒๕๖๔ เรื่องปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้
ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ นั้น

เพื่อให้การทำงานของคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงอาศัยอำนาจตามความ
ในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๘ และระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้ง
อนุกรรมการซึ่งมิใช่กรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับมติที่ประชุมคณะกรรมการ
การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๕ วันจันทร์ที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕
จึงมีมติแต่งตั้งบุคคลเป็นที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ จำนวน ๒ คน ดังนี้

๑. นายแมน บุโรทกานนท์
๒. นายคุณสสัน ศุภวัฒน์วรคุณ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(นายสังคีต ทิริยะรังสรรค์)

ประธานคณะกรรมการ
การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ
วุฒิสภา

คำสั่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
ที่ ๒๙/๒๕๖๕

เรื่อง ปรับปรุงและแต่งตั้งอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูป
เพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจน
และลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา (เพิ่มเติม)

ตามที่คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ได้มีคำสั่งที่ ๓๗/๒๕๖๔ เรื่องปรับปรุงคำสั่งตั้งคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ในคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ และคำสั่งที่ ๒๖/๒๕๖๕ เรื่อง ตั้งที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕ นั้น

เพื่อให้การทำงานของคณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงอาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ และระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการซึ่งมีไขกรรมการในคณะ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับมติที่ประชุมคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๕ วันจันทร์ที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕ จึงมีมติปรับปรุงและแต่งตั้งบุคคลเป็นอนุกรรมการ ดังนี้

๑. ให้ นางสาวมณฑลกาญจน์ คำพิว พ้นจากอนุกรรมการ
๒. ให้ นายคุณุสสัน ศุภวัตรวรคุณ พ้นจากที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ และแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(นายสังสิต พิริยธรรค์)

ประธานคณะกรรมการ

การแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

วุฒิสภา

ภาคผนวก ข

ฝ่ายเลขานุการประจำคณะ

ฝ่ายเลขานุการประจำคณะกรรมการ

จัดทำโดย

เจ้าหน้าที่ประจำกลุ่มงานคณะกรรมการวิสามัญ ๕ โทร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๙ - ๓๐

๑. นายทวี จันทจิราภา	นิติกรชำนาญการพิเศษ
๒. ว่าที่ ร.ต.ปฐมภรณ์ แป้นจรัสธีรมี	นิติกรชำนาญการ
๓. นางสาววรนันต์ มงคลนำสุวิทย์	นิติกรชำนาญการ
๔. นายธารณ์ธรรม์ ธรรมวงศ์	วิทยากรชำนาญการ
๕. นายเทียนชัย พันธุ์เลิศ	วิทยากรปฏิบัติการ
๖. นางสาวสิริลักษณ์ เหมชาติลือชัย	วิทยากรปฏิบัติการ
๗. นางสาวไอลยวริน สุขแก้ว	นิติกรปฏิบัติการ
๘. นางสาวอาตีบะห์ อุปี	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๙. นางสาววัลย์ณัฏสรณ์ ยอดแย้ม	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๑๐. นางสาวอังสนา เนตรทอง	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
๑๑. นายเศรษฐี พงษ์พันธุ์	นักวิชาการสนับสนุนงานวิชาการ

รายงานคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา
เรื่อง การศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ กรณีศึกษาองค์
ความรู้และแนวคิดจากประสบการณ์ของต่างประเทศ : สมาพันธรัฐเยอรมันและ
สาธารณรัฐเกาหลี

ผู้รับผิดชอบ :

คณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา

ปีที่พิมพ์ :

พ.ศ. ๒๕๖๕

เบอร์โทร :

๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๙ - ๓๐

จัดพิมพ์โดย :

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๓, ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๒, ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๘ - ๙

ออกแบบและพิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
○ ๒๘๓๑ ๙๔๑๕, ○ ๒๘๓๑ ๙๔๖๖,
○ ๒๘๓๑ ๙๔๗๒, ○ ๒๘๓๑ ๙๔๗๖